

Kamerövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen

Delrapport 2

Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen

Delrapport 2

Rapport 2014:12

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott
Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

ISSN 1100-6676
ISBN 978-91-87335-27-3
URN:NBN:SE:BRA-555

© Brottsförebyggande rådet 2014
Författare: Johanna Kindgren, Fredrik Marklund
Tryck: Lenanders Grafiska AB 2014
Produktion: Ordförandet AB

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm
Telefon 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post order.fritzes@nj.se

Rapporten kan laddas ner från Brås webbplats, www.bra.se

Innehåll

Förord.....	5
Sammanfattning.....	6
Brås bedömning	8
Summary.....	11
Assessment of the National Council.....	14
Inledning.....	16
Brå utvärderar kameraövervakningen	16
Resultat från den första delrapporten.....	18
Rapportens disposition	18
Tidigare erfarenheter av kameraövervakning	20
Begränsad effekt på antal anmälda våldsbrott enligt tidigare studier.....	20
Vad krävs för att kamerorna ska fungera avskräckande?.....	21
Hur kan kameraövervakning minska antalet anmälda brott?.....	22
Kontexten avgörande för allmänhetens inställning till kameraövervakning	24
Material från övervakningskameror kan ibland användas i brottsutredningar	24
Förutsättningarna på Stureplan och Medborgarplatsen jämfört med andra försök	25

Polisens arbete med kamerorna	27
Operatörernas arbetsuppgifter	28
Fortsatt personalrotation	29
Många tekniska problem under den första mätperioden	29
Samarbetet med andra aktörer	32
Tillfällen då kamerorna använts.....	34
Polisen fortsatt positiv till kameraövervakning	37
Upplevelser av de övervakade platserna	38
Medborgarplatsen.....	38
Stureplan	40
Brottsutvecklingen på de övervakade platserna	43
Medborgarplatsen.....	48
Stureplan.....	52
Vilka andra åtgärder har vidtagits på platserna?	54
Minskningarna försvinner när hänsyn tas till utvecklingen i de jämförbara områdena	55
Beror minskningarna i anmälda brott på kamerorna?	56
Användning av kamerorna i utrednings- och lagföringsarbete	58
Film har begärts in i 81 ärenden.....	58
Lagföring av ärenden med kameramaterial	60
Referenser	61
Bilagor	63
Bilaga 1. Kamerornas placering	63
Bilaga 2. Metodgenomgång	65
Bilaga 3. Resultat av enkäter och intervjuer med personer som vistas på Stureplan respektive Medborgarplatsen	71
Bilaga 4. Tabeller	76
Bilaga 5. Fallbeskrivningar	79

Förord

Sommaren 2012 inledde Polismyndigheten i Stockholm ett försök med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen. Målet är att Polisen med kamerornas hjälp ska minska antalet brott som begås på platserna, få bättre möjligheter att förhindra och avbryta pågående brott, underlätta utredningarna av brott samt öka tryggheten hos personer som vistas på dessa platser. Tillståndet att bedriva kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen är giltigt i tre år från det att kamerorna togs i bruk, därefter måste Polisen ansöka om förlängt tillstånd hos länsstyrelsen. Ett krav för förlängning är att försöket utvärderas. Brottsförebyggande rådet (Brå) står för denna utvärdering som kommer att resultera i tre rapporter, en efter varje år som kamerorna är i bruk. Detta är den andra delrapporten. Uppdraget utförs i samråd med Polismyndigheten i Stockholms län.

Rapportens författare är Johanna Kindgren och Fredrik Marklund, båda utredare på Brå. Fil. dr. Jan Andersson och professor Felipe Estrada har vetenskapligt granskat rapporten och lämnat värdefulla synpunkter. Stort tack till de medarbetare på Brå som hjälpt till med datainsamling. Tack också till Fredrik Wiggerud och Lin Nordqvist på City Polismästardistrikt för engagemang och bra samarbete.

Stockholm i juni 2014

Erik Wennerström
Generaldirektör

Stina Holmberg
Enhetschef

Sammanfattning

Medborgarplatsen och Stureplan är två krogtäta områden i Stockholms innerstad. De är populära mötesplatser för folk i nattlivet. De är också platser där det sedan länge har varit problem med hög brottslighet när det gäller brott som begås på allmän plats. Dessa brott innefattar misshandel, våld eller hot mot tjänsteman, olaga hot, personrån, sexualbrott och grövre våld. Brottsligheten är till stor del koncentrerad till helgnätter.

Under årens lopp har Polisen gjort åtskilliga försök att få ner brottsligheten på dessa platser. Till exempel har de varje helgnatt sedan 2006 placerat ut polismärkta husbilar i områdena, så kallade mobila poliskontor. Under helgnätter förstärks också polisnärvaron där i och med den så kallade cityhelgskommenderingen, som innebär en extra kommendering på cirka 30 poliser. Dessutom bedrivs ett samarbete med krogar och ordningsvakter sedan några år tillbaka. Trots dessa, och en rad andra insatser, har brottsligheten varit fortsatt hög. Detta var bakgrunden till att Polisen 2006 ansökte om tillstånd att bedriva kameraövervakning nattetid på Stureplan och Medborgarplatsen. Efter en process av överklaganden från såväl Polisen som Justitiekanslern (JK) erhöll Polisen i juni 2012 ett treårigt tillstånd att kameraövervaka platserna och de första kamerorna togs i drift i juli samma år. Tillståndet avser sju kameror på Stureplan, som får vara aktiva mellan klockan 23 och 06, och nio kameror på Medborgarplatsen, som får vara aktiva mellan klockan 21 och 05.

Brå utvärderar kameraförsöket i tre delrapporter; en efter varje år som kamerorna varit i bruk. Detta är den andra delrapporten och i den beskrivs:

- hur personer som vistas på platserna upplever dem (jämfört med hur de upplevde dem för ett år sedan)
- hur brottsutvecklingen på platserna sett ut de senaste åren
- hur Polisen har arbetat med kamerorna
- hur användbart material från kamerorna har varit i utredningar.

Intrycket av Medborgarplatsen och Stureplan förblir oförändrat

I stort sett har inget förändrats när det gäller hur personer som vistas på Stureplan respektive Medborgarplatsen upplever områdena. Överlag upplevs problemen som lika stora, personerna är lika oroliga för att utsättas för våld och otryggheten är kvar på samma nivå. En förändring sedan första mätningen är att motståndet mot kameraövervakning har minskat. Det är nu endast ett fåtal som motsätter sig kameraövervakning i områdena.

En förutsättning för att kameraövervakningen ska förmå personer att avstå från att begå brott är att de känner till övervakningen. I den första delrapporten blev det tydligt att få kände till att Stureplan respektive Medborgarplatsen var kameraövervakade. Kännedomen har förvisso ökat, men det är fortfarande många som inte är medvetna om kameraövervakningen. Kännedomen är särskilt låg bland dem som besöker platserna.

Kan nedgången av antalet anmälda brott kopplas till kamerorna?

Under den tid som kamerorna varit igång har antalet anmälda personbrott minskat på både Stureplan och Medborgarplatsen.¹ Minskningen har framför allt skett under tider då kamerorna varit på, och särskilt då de varit bemannade. På Stureplan har nedgången enbart skett under dessa tider, övriga tider har den anmälda brottsligheten istället ökat.

I de områden som använts som jämförelse har det också varit en nedåtgående brottstrend under denna period. När hänsyn tas till utvecklingen i jämförelseområdena är det enbart under kameratid med bemanning vid Medborgarplatsen som minskningen kvarstår.

Det är tveksamt om minskningen kan ses som ett resultat av kamerorna. En faktor som talar emot att det är att minskningen inte sammanfaller med införandet av kamerorna. För vissa brott började minskningen redan före kameraövervakningen och för andra skedde den först när kamerorna varit igång ett bra tag. Det faktum att det även har skett en minskning av antal anmälda brott i jämförelseområdena under perioden bidrar också till denna bedömning.

Polisen ser kamerorna som ett användbart verktyg

Kamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen övervakas och manövreras från Polisens länskommunikationscentral (LKC). På vardagar hanteras kamerorna av ordinarie personal på LKC men under fredags- och lördagsnätter sköts arbetet av en kameraoperatör. Efter varje arbetspass skriver kameraoperatören en uppföljning av vad som fungerat bra respektive dåligt under passet och

¹ Minskningen på Stureplan är dock inte statistiskt säkerställd.

vilken användning de har haft av kamerorna (detta görs i ett så kallt deskprotokoll).

I uppföljningarna förekommer framför allt kommentarer gällande tre områden: teknik, samarbete och händelser som upptäcks eller dokumenteras med hjälp av kamerorna. Många av de tekniska problemen som togs upp i deskprotokollen inför den första delrapporten tas även upp inför denna rapport. I vissa avseenden märks det att många operatörer nu har större vana av att arbeta med kamerorna och de saknar inte längre information i lika stor utsträckning. Detta trots att personalrotationen på tjänsten som kameraoperatör fortfarande är stor.

När kameraoperatörerna beskriver situationer då kamerorna har kommit till användning handlar det framför allt om att operatören har upptäckt en händelse och kunnat avstyra den eller att de sett en person som uppträder som att han eller hon är påverkad, och behöver omhändertas enligt LOB.²

De kameraoperatörer och poliser i yttre tjänst som Brå har varit i kontakt med är överens om att kamerorna är ett värdefullt verktyg som de vill behålla.

Begränsad användning av video i utredning och lagföring

Förutom att förebygga och förhindra brott har ett syfte med kamerorna varit att förenkla utredningsarbetet. Under den niomånadersperiod³ som Brå har studerat har film begärts ut för ett 80-tal ärenden. Brå har gått igenom merparten av dem.⁴ I totalt 23 ärenden kan man utläsa att den begärda filmen har innehållit något som varit relevant för utredningen. I övriga fall visar inte filmen något av intresse på grund av att kamerorna är vinklade åt ett annat håll, är ur funktion eller att bilderna är suddiga.

I tolv av de 23 ärendena väcktes åtal. I tre av domarna tycks filmen haft en särskilt stor betydelse för den fällande domen.

Brås bedömning

Brå kan konstatera att både allmänheten och Polisen har en positiv inställning till kameraövervakningen. När det gäller allmänhetens inställning svarar många som vistas på Stureplan och Medborgarplatsen att de tror att kamerorna leder till ökad trygghet, detta trots att andelen personer som anger att de känner sig trygga inte har blivit större. För Polisens del handlar den positiva uppfattningen dels om att kamerorna kan underlätta deras arbete på fältet, alltså att de med kamerornas hjälp snabbare kan upptäcka

² Lagen (1976:51) om omhändertagande av berusade personer m.m.

³ Från januari till och med september 2013.

⁴ Nio ärenden var inte tillgängliga för Brå eftersom de antingen var belagda med sekretess eller inte var avslutade.

och förhindra brott, dels att kameramaterial kan förenkla brottsutredningar.

Brås utvärdering ger emellertid inget stöd för att kameraövervakningen har haft någon effekt på vare sig brottsligheten eller tryggheten på de två platserna. Det resultatet ligger också i linje med vad som framkommit i tidigare undersökningar i andra länder samt i forskningssammanställningar.

Kameraövervakning som bedrivs aktivt har förvisso en helt annan potential än när bilder enbart studeras i efterhand, något som har varit förutsättningarna för de andra kameraprojekt som bedrivits på allmän plats i Sverige och som utvärderats. Exempel från Polisens dokumentation av arbetet visar att brott förebyggts, men totalt sett är dokumentationen för dålig för att till fullo belysa i vilken utsträckning kamerorna i konkreta fall bidragit till att förebygga brott. Oavsett om sådana situationer varit fler än vad som finns dokumenterat kvarstår faktumet att den anmälda brottsligheten inte minskat mer på de kameraövervakade platserna än på andra jämförbara platser i Stockholm.

När det gäller det tredje syftet, att bidra med kamerabilder vid utredning av brott är resultaten enligt Brås mening mer lovande. Kameramaterial har i och för sig inte använts i utredningar i någon större utsträckning under den studerade perioden. Under de nio månader som Brå tittat på begärdes film ut för totalt 81 ärenden, vilket kan sättas i proportion till att drygt 600 brott (av de aktuella brottskategorierna) anmäldes under tider som kamerorna var aktiva på Stureplan och Medborgarplatsen under samma period. Det finns exempel på ärenden där filmen utgjort viktig bevisning, och även exempel på att den haft betydelse för en fällande dom, som skulle kunna lyftas fram.

Enligt Brås mening kan det finnas en potential att öka användningen av kamerabilder från platserna vid utredningar av brott. Därmed skulle värdet av kameraövervakningen kunna öka. För det krävs emellertid dels att kännedomen om kamerorna ökar bland utredande poliser och åklagare, dels att bilderna håller hög kvalitet och att kamerorna är rätt riktade i ännu större utsträckning än i dag.

Förbättringsmöjligheter

Brå har identifierat ett antal områden där arbetet skulle kunna förbättras och föreslår följande åtgärder:

- *Mer information om kamerorna till besökare.* För att kamerorna ska kunna fylla en avskräckande funktion krävs att potentiella gärningspersoner känner till övervakningen. De flesta som vistas på platserna är emellertid inte medvetna om kamerornas existens, vilket framgår av rapporten. Det finns alltså skäl för Polisen att sprida mer och bättre information om att områdena är kameraövervakade.

- *Mer information om kamerorna till utredare och till poliser som arbetar på platserna.* Att poliserna som arbetar på platserna har bra kännedom om kamerorna är en förutsättning för ett lyckat arbete när det gäller möjligheten att använda kamerorna för att förebygga och förhindra brott. För utredarnas del är kännedomen en förutsättning för att kameramaterial ska användas i brottsutredningar i större utsträckning än vad som hittills gjorts.
- *Minska personalomsättningen.* Om tjänsten som kameraoperatör specialiserades skulle det vara lättare att arbeta fram strategier för att framgångsrikt använda kamerorna. Troligen skulle det också gynna samarbetet både med poliser på fält och med cityhelgsoperatören.
- *Förbättra förutsättningarna för att bilder ska kunna användas i utredningar.* De tekniska problemen tycks ha minskat, men för att öka sannolikheten för att bilder ska kunna användas i efterhand bör Polisen fortsätta arbeta med att utveckla de tekniska förutsättningarna. Det förekommer fortfarande relativt ofta att kamerorna är felaktigt inställda eller att bilder är mörka, svartvita eller suddiga. Flera av problemen beror troligen på operatörernas handhavande.

Summary

The possibility to conduct CCTV surveillance in public places in Sweden is regulated by law (Swedish Camera Monitoring Act 2013:460). Monitoring areas to which the public has access requires a license from the county administrative board in the current county. When applying for a permission the interest for monitoring is weighed against the interest for integrity. That is, the need to conduct CCTV surveillance in order to prevent, detect or investigate crime set against individual interests not to be watched.

Medborgarplatsen and Stureplan are two areas of Stockholm's inner city where there are plenty of restaurants, pubs and night clubs. These areas have since long struggled with high rates of crimes committed in public places. These crimes include assault, violence or threat to public servant, unlawful threats, muggings, sexual offences and aggravated violence. Crime is largely concentrated to weekend nights.

Over the years, the Police have made numerous attempts to bring down crime rates in these areas. For example, every weekend night since 2006 the Police deploy mobile police offices in the areas. During weekend nights, the police presence is also reinforced with the "City Weekend Command", which means an extra appointment of around 30 police officers. Collaboration with pubs and door staff in the areas has also been conducted for some years. Despite these and many other initiatives the crime rate has remained high. This is the reason to the Police's application for night-time CCTV surveillance at Stureplan and Medborgarplatsen in 2006. After a process of appeals from both the Police and the Chancellor of Justice (JK), the Police were granted a three-year license to monitor the sites in June 2012. The first CCTV cameras became operational in July same year. The license covers 7 cameras at Stureplan, which can be enabled between the hours of 11 pm and 6 am, and 9 cameras at Medborgarplatsen, which can be enabled between the hours of 9 pm and 5 am.

The Swedish National Council for Crime Prevention (Brå) [henceforth the National Council] are evaluating the CCTV trials in three reports; one for each year the cameras have been in use. This is the second report, and it describes:

- how people at these places perceive them (compared to how they perceived them a year ago)
- how crime trends at the sites have changed over the recent years
- how the Police have been working with the cameras
- how useful the recordings from the cameras has been in investigations.

The impression of Medborgarplatsen and Stureplan is unchanged

Overall nothing has changed in terms of how people visiting Stureplan and Medborgarplatsen perceive the areas. Nothing has changed regarding how extensive the problems are perceived, people are just as concerned about being exposed to violence and the insecurity remains at the same level. The only difference since the first measuring is that the opposition to CCTV surveillance has decreased. There are now only few who oppose CCTV surveillance in the areas.

In order for CCTV to prevent people from committing crime in an area, a prerequisite is that these people are aware of the cameras. In the first report, it became clear that few people knew that Stureplan and Medborgarplatsen were subject to CCTV surveillance. This awareness has certainly increased, but there are still many who are unaware of the cameras.

Can the decline of reported crimes be linked to the cameras?

During the period of CCTV surveillance, the number of reported offences against a person has declined at both Stureplan and Medborgarplatsen.⁵ The decrease occurred primarily during hours that the cameras were on and particularly when they were manned. The decline at Stureplan has only occurred during these hours, other times the reported crime on the contrary has increased.

In the areas used for comparison, there has also been a downward crime trend during the period. When taking into account the development in the comparison areas, it is only during CCTV operating time with manning at Medborgarplatsen where the decline is evident.

It is doubtful whether the decrease can be seen as a result of the cameras. One factor working against the cameras' importance is that the decrease does not coincide with their introduction. For some offences the decline began before the CCTV surveillance, while for others it did not begin until the cameras had been running for quite a while. The fact that there has also been a decrease

⁵ The decrease at Stureplan is not statistically significant.

of reported crime in the comparison areas during the period reinforces the assessment of the National Council.

The Police perceive the cameras as useful tools

The cameras at Stureplan and Medborgarplatsen are monitored and operated from the Police's Command center (LKC). On weekdays the cameras are manned by regular staff at LKC, but on Friday and Saturday nights the work is handled by a camera operator. After each work shift, the camera operator writes a follow-up of what worked well or poorly during the session and what use they had of the cameras.

The follow-ups mainly include comments on three areas: technology, collaboration, and events detected or reported thanks to the cameras. Many of the technical problems reported in the follow-ups in the first report have also been raised for discussion ahead of this report. In some regards, it is apparent that many of the operators now are more experienced to work with cameras and they no longer lack information to the same extent. This is despite the fact that the function as camera operator has been staffed by many different people

When the camera operators describe situations when the cameras have been used, it is mainly about events that has been detected and could be averted by the operator. Another common use is that the operators have seen a person who is behaving as if under the influence of alcohol or drugs who need to be taken care of according to the Act 1976:511 on the disposal of drunk people, etc. (LOB). The camera operators and officers on patrol duty that the National Council has been in contact with, agree that the cameras are a valuable tool that they would like to retain.

Limited use of video in investigations and prosecutions

In addition to preventing and averting crime, a purpose with the cameras is to facilitate investigation work. Over the 9 month period⁶ that the National Council has studied, video evidence was sought in some 80 cases. The National Council has reviewed the majority of them. In total, 23 cases seem to indicate that the requested video has revealed something that was relevant to the investigation. In the other cases, the recordings did not show anything of interest as the cameras either were angled in another direction, were inoperative or had an unclear image.

12 of the 23 cases were prosecuted. In three of the judgements, the video had a particularly significant impact for the conviction.

⁶ From January to September 2013.

Assessment of the National Council

The National Council can conclude that both the general public and the Police have a positive attitude to CCTV surveillance on Medborgarplatsen and Stureplan. In terms of public attitudes, many people in Stureplan and Medborgarplatsen say that they believe that the cameras will lead to increased security, despite the fact that the proportion of people reporting that they feel safe has not risen. From the perspective of the Police, the positive attitudes are partly about the cameras being able to facilitate their work in the field, i.e. that the cameras help them to detect and prevent crime, and that recording from the cameras may facilitate investigation work.

The evaluation from the National Council provides no support to the impact of CCTV surveillance on neither crime nor public safety at the two sites. These results are consistent with findings in systematic reviews and studies from other countries.

CCTV surveillance that is conducted in real-time has certainly a different potential compared to when images are solely studied retrospectively, which has been the preconditions for the other camera projects conducted in public places in Sweden that have been evaluated. There are examples from the Police's follow-ups which shows that crime has been prevented, but overall the documentation are too poor to fully illustrate the extent to which the cameras have helped to prevent crime in specific cases. Regardless if these situations have been more common than described, the fact that the reported crimes has not decreased more at the CCTV sites than in other comparable sites in Stockholm remains.

Regarding the third purpose, the possibility to use recordings from cameras in investigations of crimes, the results is more promising according to the National Council. There has not been an extensive use of CCTV recordings in investigations during the period studied. Over the 9 months studied by the National Council, video was requested for some 80 cases. This can be proportioned against the fact that more than 600 crimes (of the relevant categories of crime) were reported during the hours that the cameras were enabled at Stureplan and Medborgarplatsen over the same period. However, there are examples of cases where CCTV recording constituted important evidence and also examples where it was significant for a conviction. These cases should be highlighted.

According to the National Council, there may be potential for increasing the use of CCTV recordings from the sites in the investigation of crimes. The value of the cameras would thereby increase. However, this requires an improved knowledge of the cameras among police investigators and prosecutors, as well as maintaining images of high quality and a correct alignment of the cameras to a greater extent than today.

Opportunities for improvement

The National Council has identified a number of areas where the work could be improved and proposes the following measures:

- *More information about the cameras to visitors.* The possibility for a deterrent effect of the cameras requires that the potential offenders are aware of the surveillance. However, most people who are at the sites are not aware of the cameras existence. There is therefore reason for the Police to disseminate more information of higher quality about the CCTV surveillance in the areas.
- *More information about the cameras to investigators and to police officers on patrol duty at the sites.* Successful work with the cameras, i.e. the possibility of using the CCTV to prevent and avert crime, requires that the police officers who work at the sites have a good knowledge of them. From the perspective of the investigators, knowledge is a prerequisite for using CCTV material in criminal investigations to a greater extent than has previously been done.
- *Specialisation of the function as camera operator.* If the position as a camera operator was specialised, it would be easier to work out strategies to successfully use the cameras. This would probably also encourage cooperation with both the Police on patrol duty and with the city weekend operator.
- *Improve the conditions for using recordings in investigations.* The technical problems seem to have decreased since the first report but in order to increase the likelihood that images can be used retrospectively, the Police need to continue working on developing the technical conditions. Still, it is relatively common that the cameras are incorrectly aligned or that the images are dark, black and white or unclear. Many of the problems are probably due to operator error.

Inledning

Sedan juli 2012 bedriver City Polismästardistrikt i Stockholm ett försök med kameraövervakning på och omkring Stureplan och Medborgarplatsen.⁷ Anledningen till att Polisen vill ha kameraövervakning i dessa områden är att de är populära mötesplatser med hög krottäthet. Det är också några av de mest våldsdrabbade platserna i landet. Polisen har tidigare genomfört en rad åtgärder för att få ner antalet personbrott i områdena men trots det är problemen fortsatt stora. Förhoppningen är att Polisen med kameror som verktyg nu ska lyckas bryta detta mönster.

De kameror som monterats är av hög kvalitet och varje helg avsätter Polisen personal för att bevaka dem via monitorer. En förhoppning är att kamerorna ska underlätta arbetet med att utreda brott. Detta har i tidigare försök med kameraövervakning i Sverige ofta varit det huvudsakliga användningsområdet. I och med att de övervakas i realtid har kamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen också potential att användas för att avstyra och förhindra brott i samband med att situationerna uppstår. Inget av de tidigare kameraövervakningsprojekten i Sverige som utvärderats har varit så omfattande och haft samma förutsättningar som det som är aktuellt i denna utvärdering.

Brå utvärderar kameraövervakningen

Tillståndet att bedriva kameraövervakning är giltigt i tre år, alltså till sommaren 2015. För att kameraövervakningen ska få fortsätta därefter krävs att tillståndet förnyas. Detta förutsätter att effekterna av övervakningen utvärderas.⁸ Efter förfrågan från Polismyndigheten i Stockholms län har Brå beslutat att utvärdera kameraövervakningen under försöksperioden.

⁷ I bilaga 1 finns kartor över kamerornas placering.

⁸ I tillståndet från Länsstyrelsen står att det krävs en objektiv uppföljning och utvärdering av kameraövervakningen för att Polisen ska kunna få förnyat tillstånd efter de tre försöksåren. Det är inte tydligt om förutsättningarna för ett förnyat tillstånd är att utvärderingen ska ge positiva resultat.

Syfte och metod

Enligt Polisens ansökan om kameraövervakning är ändamålet med kamerorna att ”förebygga brott, förhindra brott och utöka möjligheterna att utreda brott och på så sätt öka tryggheten för invånarna som vistas ute kvälls- och nattetid på Medborgarplatsen och Stureplan.” (Ansökan till Länsstyrelsen, Polismyndigheten i Stockholms län 2006-04-04). Brås uppgift är att undersöka i vad mån dessa mål uppfylls.

Utvärderingen presenteras i tre delrapporter, en efter varje år som kamerorna varit i bruk. I den första delrapporten låg fokus på situationen på platserna innan kamerorna infördes. I den beskrivs också Polisens implementeringsarbete och brottsutvecklingen under det första kameraåret. Eftersom uppföljningsperioden är kort ska resultatet dock tolkas med försiktighet.

Detta är den andra delrapporten. Den tar i princip upp samma teman som den första delrapporten, men följer utvecklingen ytterligare ett år. Dessutom ingår ett avsnitt om hur kameramaterial har kunnat användas i brottsutredningar.

Den tredje och sista delrapporten kommer att följa projektet ytterligare ett år och summera resultaten för hela perioden. Den kommer också att innehålla ett antal nyckeltal som Polisen kan följa upp framöver.

De datakällor som används i denna rapport är i stort sett desamma som användes i den första delrapporten. Vi har även denna gång vänt oss till personer som bor, arbetar och besöker Stureplan respektive Medborgarplatsen, för att ta reda på deras upplevelser av platserna. Vi har observerat poliser i deras arbete som operatörer och även gjort intervjuer med dem. För att analysera brottsutvecklingen har vi använt kriminalstatistik rörande de två platserna. Nytt i rapporten är en kartläggning av huruvida kameramaterial har varit till hjälp vid utredning och lagföring. Vi har gått igenom samtliga brottsutredningar under en niomånadersperiod där material från kamerorna har begärts in.⁹ En mer ingående metodbeskrivning finns i bilaga 2.

Brister i operatörernas dokumentation

Liksom i rapport ett har vi tagit del av skriftligt material som upprättas av poliser efter varje arbetspass. De källor som använts som underlag för att redogöra för tillfällena då kamerorna använts i såväl delrapport ett som två är deskprotokoll från kameraoperatörer och händelserapporter. En händelserapport ska upprättas i samband med att Polisen upptäcker en händelse som är eller kan leda till brott eller ordningsstörning.

Materialet har främst används kvalitativt för att belysa hur arbetet med kamerorna kan se ut. Ursprungligen hade Brå för av-

⁹ I dessa ärenden har vi gått i genom anmälningar, utredningar och domar.

sikt att utnyttja dokumentationen från kameraoperatörerna mer kvantitativt för att bedöma i vilken utsträckning kamerorna haft en förebyggande funktion. Operatörerna har dock inte dokumenterat vad som skett och vad de gjort tillräckligt systematiskt för att materialet ska kunna fylla ett sådant syfte. Avsnittet under rubriken *Tillfällen då kamerorna använts* ska alltså istället ses som en redogörelse för olika *exempel* på användningsområden som kamerorna kan ha.

Resultat från den första delrapporten

Den första delrapporten var inriktad på att beskriva utgångsläget för kameraövervakningen och hur Polisen arbetat med kameror under det första året.

Totalt tillfrågades 1 900 personer som besökte, arbetade eller bodde vid Stureplan eller Medborgarplatsen. De fick framför allt svara på frågor om hur de upplevde platserna och deras erfarenheter av dem. Undersökningen bekräftade att det ofta förekommer våld och bråk på dessa platser. En stor del av krogarbetarna hade bevittnat våld det senaste året och många av de boende upplevde att det var problem med våld och bråk.

Överlag var de tillfrågade positiva till att kameraövervakning skulle införas och de trodde att de skulle känna sig mer trygga när detta skedde. Även poliserna var positiva till kamerorna och uppfattade dem som ett användbart verktyg som möjliggjorde för dem att ingripa i situationer i ett tidigare skede. Det gällde både de som arbetade som operatörer och de som arbetade i yttre tjänst på platserna. Inledningsvis kände sig många operatörer osäkra på hur kamerorna skulle hanteras och det var vanligt med tekniska problem.

Antalet anmälda brott innan och efter det att kamerorna installerats jämfördes också. Jämförelsen visade att antalet brott¹⁰ minskat på Medborgarplatsen medan läget var oförändrat på Stureplan. Brå bedömde att det var för tidigt att uttala sig om huruvida minskningen på Medborgarplatsen hade något med kamerorna att göra eller om nedgången hade andra orsaker.

Rapportens disposition

I nästa avsnitt ges en kort beskrivning av vad tidigare forskning visat när det gäller effekter av kameraövervakning. Därefter ges en bild av hur Polisen arbetat med kamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen. Följande avsnitt handlar om hur de som visas på Stureplan respektive Medborgarplatsen upplever områdena

¹⁰ Endast brott mot person på allmän plats ingick, se rubriken Brotsstatistik i bilaga 2.

jämfört med hur de upplevdes för ett år sedan. Det fjärde avsnittet handlar om hur de anmälda brotten utvecklats under perioden med kameror. Slutligen undersöks kamerornas funktion i arbetet med att utreda och lagföra brott.

Tidigare erfarenheter av kameraövervakning

Kameraövervakning är en stor investering och ett ingrepp på individens integritet. Detta gör det viktigt att följa upp och utvärdera kameraövervakningen för att se om den är befogad.

Det finns gott om internationella utvärderingar och forskning som behandlar kameraövervakningsprojekt. I detta avsnitt redogörs för ett urval av de studier som gjorts i detta ämne.

Den effekt av kameraövervakningen som framför allt har studerats är dess inverkan på den anmälda brottsligheten. Ibland har det också undersökts om material från kamerorna har använts i utredningar och om kameraövervakningen påverkat hur allmänheten upplever en viss plats.

Begränsad effekt på antal anmälda våldsbrott enligt tidigare studier

Brå har tidigare utvärderat tre olika försök där kameraövervakning införts i stadsmiljö med syfte att minska brottsligheten. Dessutom har Brå låtit forskarna Welsh och Farrington göra en internationell metaanalys av utvärderingar av kameraövervakningsprojekt (Brå 2007).

I de studier som ingick i metaanalysen skedde kameraövervakningen på flera olika typer av platser: stadskärnor, public housing,¹¹ bussar och tunnelbanevagnar, parkeringsplatser m.m. Welshs och Farringtons samlade analys visar att kameraövervakning ledde till en liten men signifikant minskning av antalet anmälda brott i försöksområdena¹² jämfört med jämförelseområdena.¹³ Den huvudsakliga effekten av kameraövervakningen fanns dock

¹¹ Public housing är kommunala eller statliga boenden för personer med begränsade ekonomiska resurser som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden, exempelvis familjer med låga inkomster, äldre och funktionshindrade.

¹² De kameraövervakade områdena.

¹³ Jämförelseområden utan kameraövervakning.

på parkeringsplatser och avsåg stöld av och ur bilar. Kameror på platser i stadskärnor, som Stureplan och Medborgarplatsen, ledde till en liten men inte signifikant minskning av brottsligheten.

I Brås andra utvärderingsrapporter studerades kameraövervakningen på Möllevångstorget i Malmö och i Stadsparken i Helsingborg (Brå 2003) samt på fem brottsbelastade gator i centrala Landskrona (Brå 2009). Av dessa försök var det bara i Malmö som kameraövervakningen sammanföll med en minskning av antalet anmälda brott. I Malmö övervakades en plats med hög brottslighet och hela det brottsintensiva området täcktes av kameror. Det är troligen förklaringen till att det var just i Malmö som kameraövervakningen var framgångsrik.

I både Malmö, Helsingborg och Landskrona bedrevs kameraövervakningen passivt. Det fanns alltså inte någon operatör som tittade på kamerorna i realtid och kunde meddela vad de såg till poliser i yttre tjänst.¹⁴ Det som utvärderades var därmed endast vilka avskräckande effekter på brottsligheten som kamerorna hade.

Vad krävs för att kamerorna ska fungera avskräckande?

För att kameraövervakning ska kunna ha en avskräckande effekt och göra att personer undviker att begå brott krävs att tre faktorer är uppfyllda (Clarke och Cornish 1985):

- att personer känner till att platsen är kameraövervakad
- att de tror att kamerorna medför en ökad upptäcktsrisk
- att de tycker att denna risk överväger fördelarna med att begå ett brott och styrs av detta.

Att personer känner till att platsen är kameraövervakad:

Det är vanligt att personer som vistas i ett kameraövervakat område inte känner till kamerorna. Detta trots att de sitter synligt, att det finns skyltar som informerar om dem och att de omtalas i media. I internationella studier redovisas vanligtvis att omkring två tredjedelar av dem som vistas på platsen inte vet att den är övervakad av kameror (se till exempel Ratcliffe 2006 och Honess och Charman 1992). I Brås tidigare utvärderingar i Malmö, Helsingborg och Landskrona var det dock avsevärt fler som kände till kameraövervakningen. Mellan 75–80 procent (beroende på plats) kände till kamerorna ett år efter att de hade införts.

Att kamerorna tros medföra en ökad upptäcktsrisk:

När det gäller den andra faktorn är det den upplevda upptäcktsrisken som har betydelse, inte den reella. Kameror med passiv

¹⁴ I Malmö var det tänkt att kameraövervakningen skulle bedrivas aktivt men detta kom inte igång under den studerade tidsperioden.

övervakning medför ofta en ganska liten ökning av risken att upptäckas, eftersom bilder från kamerorna sällan granskas systematiskt i efterhand. Det är alltså ovanligt att man har en rutin för att genomsöka inspelat material i efterhand om det inte krävs i en brottsutredning. Det är dock vanligt att allmänheten inte informeras om detta utan tror att kamerorna är bemannade. Ofta kan alltså besökare ha en överdriven bild av hur mycket kamerorna ökar den faktiska upptäcktsrisken.

Att upptäcktsrisken överväger fördelarna med ett brott:

Den tredje förutsättningen saknas ofta, även om de två första är uppfyllda. Den typ av brott som begås på offentliga platser i stadskärnor som Stureplan och Medborgarplatsen begås sällan efter ett rationellt beslut av gärningspersonen. Det rör sig om impulshandlingar styrda av känslor. De inblandade är inte sällan påverkade av alkohol och påverkade personer är ofta inte medvetna om att de är kameraövervakade, eller så bryr de sig inte om det (Short och Ditton 1998).

Hur kan kameraövervakning minska antalet anmälda brott?

Teoretiskt finns det flera sätt som kameraövervakning kan reducera antalet brott på. Övervakningen kan till exempel medföra att (se Armitage m.fl. 1999):

- Potentiella gärningspersoner bedömer risken att åka fast som större i kameraövervakade områden. De undviker därför att begå brott där.
- Fler personer vistas i området eftersom de känner sig tryggare, vilket ökar den informella sociala kontrollen.
- Polisen får snabbare signaler om stökiga situationer. Därmed kan de ingripa tidigare och förhindra att de hinner utvecklas till brott.¹⁵

Personer undviker att begå brott i ett kameraövervakat område:

Om personer känner till att en plats är övervakad med kameror, och därför bedömer risken att åka fast som större, borde det kunna medföra att de undviker att begå brott på platsen. Som redovisats tidigare känner dock många inte till när platser i stadsmiljöer är kameraövervakade. Dessutom är en stor del av den brottslighet som begås i dessa miljöer av ett sådant slag att det inte har någon betydelse om kameraövervakning bedrivs eller inte. De brott som begås på Stureplan och på Medborgarplatsen är ofta relaterade till

¹⁵ Denna funktion kräver att kamerorna övervakas i realtid, så kallad aktiv övervakning. Att en plats övervakas aktivt kan också leda till att de anmälda brotten ökar. Se kommande avsnitt.

alkohol och sker inte sällan i affekt. Brotten är alltså inte planerade. Kameraövervakningens avskräckande funktion borde därför vara begränsad.

Fler personer vistas i ett kameraövervakat område, varpå den sociala kontrollen ökar:

Om personer känner sig tryggare på platser med kameraövervakning kan det medföra att fler vistas där och att den sociala kontrollen därför också ökar. Att en plats är kameraövervakad leder dock inte automatiskt till att personer som vistas där blir mindre oroliga för att utsättas för brott. Kamerorna kan också ses som en indikation på att det finns en stor risk att utsättas för brott på platsen.

Tidigare studier har visat tvetydiga resultat. Ibland indikerar resultatet att personer som känner till att en plats är kameraövervakad är mer oroliga för att utsättas för brott jämfört med de som inte känner till kamerorna (Gill och Spriggs 2005). Annan forskning visar att personer som känner till kameraövervakningen känner sig tryggare när de vistas i området nattetid i och med att kameror har monterats (Brown 1995). De som inte kände till kameraövervakningen hade inte blivit mer trygga i och med kamerorna.

De utvärderingar som Brå tidigare gjort (Brå 2003 och Brå 2007) indikerar att allmänheten känner sig mer trygg i och med att kameraövervakning införs.

Kamerorna gör det möjligt för Polisen att ingripa tidigare och därmed förbinda brott:

Aktiv kameraövervakning som på Medborgarplatsen och Stureplan ger Polisen bättre förutsättningar att upptäcka brott på platsen. Polisen kan då få möjlighet att stävja situationer innan de hinner utvecklas till brott.

Denna fråga har inte undersökts i så stor utsträckning. Det finns tidigare studier som har visat att aktiv övervakning i stadsmiljö ledde till att fler brott anmäldes och registrerades (se till exempel Farrington 2007 och Brown 1995). Det är osäkert om förutsättningarna är desamma när det gäller polisnärvaro på de platser som ingick i de ovan redovisade studierna och Medborgarplatsen och Stureplan. Om polisnärvaron är hög på platserna innan kamerorna införs, som på Medborgarplatsen och Stureplan, leder rimligen monteringen av kameror i mindre utsträckning till att fler brott anmäls jämfört med om polisnärvaron är låg.

En effekt som forskare har sett när de studerat aktiv övervakning är att det kan ha betydelse för hur allvarliga skador som våldsutsatta får (Sivarajasingam m.fl. 2003 och Brown 1995). Aktiv övervakning kan göra att Polisen ingriper snabbare och det medför att våldsamma situationer inte pågår lika länge. Skadorna hos de utsatta blir då mindre allvarliga.

Kameraövervakning kan leda till att fler brott anmäls

I Brås metaanalys beskriver Welsh och Farrington att kameraövervakning också kan leda till att brottsligheten ökar (Brå 2007, s. 14). Detta kan ske genom att övervakningen skapar en falsk trygghetskänsla hos potentiella brottsoffer. Dessa personer slutar att vara på sin vakt och vidtar inte lika många försiktighetsåtgärder (som att till exempel gå i sällskap med andra) och riskerar då att bli mer utsatta. Kameraövervakning kan också leda till att allmänheten uppmuntras till att anmäla brott som annars inte skulle ha blivit anmälda.

Dessutom kan kameraövervakning orsaka en omfördelning av brotten enligt Welsh och Farrington. Det vill säga att brotten istället begås på platser som inte är kameraövervakade.

Kontexten avgörande för allmänhetens inställning till kameraövervakning

Allmänheten har för det mesta ingenting emot att en plats övervakas med kameror (se till exempel Ditton 1998 och Helten och Fischer 2004). Inställningen till kameror varierar dock beroende på vad det är för plats som övervakas (Klauser 2007). Ofta har allmänheten lättare att godta övervakning av ”funktionella platser” – som till exempel parkeringsplatser och tunnelbanor – än av bostadsområden, gator och torg. Motståndet är över huvud taget större när det rör sig om platser som är mer förknippade med privatliv eller enskildhet. Att risken att utsättas för brott på en plats bedöms som hög är också kopplat till en mer positiv inställning till kameror (Helten och Fischer 2004).

En annan sak som har betydelse för hur kameraövervakningen upplevs är huruvida den är privat eller statsägd (Klauser 2007). Folk i allmänhet är mer positiva till kameraövervakning som bedrivs av Polisen än till privat övervakning. Det är dock få som efterfrågar fler kameror, även om de skulle ägas och förvaltas av Polisen. De flesta föredrar polisnärvaro i form av patrullering framför kameraövervakning.

Material från övervakningskameror kan ibland användas i brottsutredningar

Ett vanligt argument för att införa kameror är att filmer från dem kan användas i brottsutredningar. I tidigare utvärderingar finns både exempel på att filmer från övervakningskameror underlättat arbetet och att de inte har använts över huvud taget. Av de tre tidigare studierna från Brå var det bara den från Landskrona (Brå 2009) som tog upp frågan om kamerorna hade utnyttjats i

brottsutredningar. I Landskrona utnyttjades möjligheten i mycket liten utsträckning. Vid endast fem tillfällen hade Polisen bett att få ut material från kamerorna under det studerade året. Att det inte skedde oftare berodde bland annat på att kamerorna ägdes av kommunen och att Polisen uppfattade det som krångligt att begära ut bilder. Många utredare inom Polisen kände heller inte till möjligheten att använda bilder från kamerorna i en brottsutredning.

Flera utvärderingar från andra länder har visat att övervakningsvideor kan ha stor betydelse för att leda en utredning framåt. Inspelningar har också kunnat visas för gärningspersoner vilket lett till att de erkänner gärningen i större utsträckning (se till exempel Brown 1995).

Förutsättningarna på Stureplan och Medborgarplatsen jämfört med andra försök

Det är svårt att utifrån tidigare forskning dra några slutsatser om möjliga effekter av kameraövervakningen på Stureplan och Medborgarplatsen. Detta eftersom de flesta tidigare utvärderingarna rör projekt som haft andra förutsättningar än övervakningen i Stockholm. En väsentlig skillnad är att tidigare studier sällan avsett kameraövervakning i realtid, åtminstone inte de som utförts i Sverige. Men även om det finns andra projekt där kamerorna övervakats i realtid så kan det finnas olikheter gällande hur kontakt mellan kameraoperatör och polis sker, hur stort område som täcks av kamerorna och bildernas kvalitet.

Vi har hittat ett tidigare projekt (South City i Gill och Spriggs 2005 och Gill m.fl. 2005) där förutsättningarna påminner om de aktuella. De liknar varandra genom att:

1. båda skedde på allmän plats i stadsmiljö
2. Polisen var delaktig vid implementeringen
3. kvaliteten på kameramaterialet var bra även nattetid
4. operatörerna hade tillgång till polisradio – dock rörde det sig om envägsradio i South City, kameraoperatören hade inte möjlighet att prata på kanalen
5. övervakningen bedrevs aktivt och en polis var närvarande i kontrollrummet.

Projektet skiljer sig också på en del punkter – till exempel har kameraoperatören som hanterar kamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen totalt 16 kameror att studera och manövrera, medan det i det tidigare projektet fanns flera operatörer som hade mellan 65 och 86 kameror var att hantera. Hur detta påverkar kvaliteten på kameraövervakningen är det dock svårt att uttala sig om. Ett stort antal kameror kan tyda på att ett område är väl täckt med kameror, det vill säga att det är många kameror på ett

litet område. Det kan också innebära att en operatör har ett stort geografiskt område att övervaka, vilket borde innebära sämre förutsättningar.

Två effekter framkom i utvärderingen av det tidigare projektet. Den ena var att rädslan för att utsättas för brott blev mindre i samband med att kamerorna infördes. Det var dock oklart huruvida detta var en följd av kamerorna då andra trygghetsskapande åtgärder genomfördes parallellt. Den andra, och främsta, positiva effekten var att fler gärningspersoner erkände att de begått brott då de fick se filmat material. I övrigt framkom inga förändringar i och med införandet av kameror.

Polisens arbete med kamerorna

I detta avsnitt beskrivs hur Polisen arbetar med kamerorna, med särskilt fokus på kameraoperatörernas arbete.

Övervakningskamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen styrs och övervakas från Stockholms länskommunikationscentral (LKC). På LKC sitter personal som tar emot 112-samtal som kopplas till Polisen. LKC är också knutpunkten för Polisens radiokommunikation och det är därifrån Polisens operativa verksamhet organiseras, det vill säga därifrån leds och dirigeras Polisens arbete på fältet.

Under helgerna förstärks arbetet på LKC med en kameraoperatör. Kameraoperatören har ansvar för att styra och övervaka kamerorna. Utöver det sköter operatören Polisens sms-kontakt med dörrvakter och volontärer. Som framgått tidigare är kamerorna igång fram till klockan 06 vid Stureplan och klockan 05 vid Medborgarplatsen. Sedan augusti 2013 arbetar kameraoperatörerna lika länge som de sista kamerorna får användas, alltså fram till klockan 06.¹⁶

Under vardagsnätter, när ingen kameraoperatör är i tjänst, har de som tjänstgör på LKC möjlighet att använda kamerorna. I vilken utsträckning och hur detta görs varierar. I utvärderingen ligger fokus på arbetet som utförs av kameraoperatörer under helgnätter.

Polisen har ställt höga krav på övervakningskamerornas teknik. Det som främst krävs är att samtliga kameror ska vara rörliga, i färg och gå att zooma. Utöver det har Polisen bland annat haft som krav att kamerorna ska ge bilder av god kvalitet även i mörker och att det ska vara möjligt att identifiera personer på upp till 50 meters avstånd.¹⁷

¹⁶ Under den första mätperioden avslutades arbetspassen klockan 04. Att operatörerna slutade redan klockan 04 framhölls av många som något negativt och Brå påtalade detta i delrapport ett.

¹⁷ Kamerorna tar ej upp ljud och är tekniskt inställda så att det inte går att se in i kringliggande byggnader.

Operatörernas arbetsuppgifter

Operatörernas sätt att arbeta med kamerorna har i princip inte förändrats sedan den första uppföljningen gjordes. De sköter kamerorna och studerar bilderna från dessa. De har också kontakt med den yttre personalen på Stureplan och Medborgarplatsen som kan ringa och be operatören zooma in en plats. Kameraoperatören kan också ge dem information om händelser som upptäcks genom kamerorna.

Utöver det arbete som är direkt relaterat till kamerorna kan operatören också i mån av tid hjälpa till med slagningar i Polisens register – det vill säga fordons-, misstanke- och belastningsregistret. Även i andra frågor brukar operatören vara behjälplig eftersom belastningen på övrig personal på LKC, som annars utför dessa uppgifter, ofta är hög. Kameraoperatören sköter också cityhelgskommenderingens sms-tjänst. Via denna tjänst kan volontärer och ordningsvakter få aktuell information som har betydelse för deras arbete.¹⁸ Informationen kan baseras på vad kameraoperatören ser i kamerorna men även på information som operatören får från poliser i yttre tjänst.

Nya förprogrammerade kamerainställningar

Kamerabilderna syns på tre skärmar framför kameraoperatörerna. En av kamerabilderna syns också på den stora skärmen på LKC – ”väggen” – som alla i tjänst på LKC kan se. Vilka bilder som syns på de olika skärmarna och storleken på bilderna styrs av kameraoperatören. Operatören kan antingen låta kamerorna övervaka hot spots¹⁹ utifrån ett antal förprogrammerade lägen, eller sköta kamerorna manuellt. Tidigare hade operatörerna möjlighet att använda en ronderingsfunktion men denna togs bort i oktober 2013 och ersattes av de förprogrammerade hot spots-lägena.²⁰ I ronderingsläget snurrade kamerorna nämligen runt vilket gjorde att det blev svårt att använda inspelat material i efterhand. Vida bilder över hot spots ökar förhoppningsvis sannolikheten att skenden eller personer kommer med på film. Då ingen operatör är inloggad i systemet ska kamerorna vara inställda på denna förprogrammering.

¹⁸ För att få del av informationen måste de först logga in på tjänsten. Därefter kan kameraoperatören skicka ut information, men det är även möjligt för de personer som är anslutna att skicka information till operatören.

¹⁹ Det vill säga platser där brott ofta begås.

²⁰ Många av operatörerna har saknat ronderingsläget och det kommer därför att återinföras. Det ska dock endast användas under de tider som kamerorna är bemannade. När kamerorna inte är bemannade ska de även framöver vara inställda på hot spot-programmeringen.

Oavsett vilken metod kameraoperatörerna väljer när de arbetar med kamerorna finns det en risk för att händelser missas. Det finns inga instruktioner till operatörerna om vilken metod de bör välja.

Fortsatt personalrotation

Vid summeringen av första årets erfarenheter av kameraövervakningen konstaterades att det var många olika personer som hade arbetat som kameraoperatör. Under första mätperioden – juli 2012 till mars 2013 – hade ett 20-tal personer haft uppgiften. Av dessa hade två tredjedelar inte tjänstgort mer än en eller två helger. I sin sammanfattande bedömning ifrågasatte Brå om denna arbetsrotation var optimal (Brå 2013:12, s. 8) och om inte en viss specialisering skulle vara att föredra.

Även under den andra mätperioden, mars 2013 till och med februari 2014, är det många olika personer som bemannat tjänsten. Det rör sig om drygt 20 personer även under denna tid. Knappt hälften av dem hade arbetat som kameraoperatör också under det första året. Övriga hade ingen erfarenhet av att tjänstgöra som operatör. Tidigare hade Polisen också för avsikt att civilanställda skulle kunna arbeta som kameraoperatörer. Detta har dock ännu inte skett utan samtliga operatörer har hitills varit poliser.

I de arbetspassuppföljningar från poliser i yttre tjänst som Brå tagit del av finns flera kommentarer om att kameraarbetet fungerar bäst när operatören är mer erfaren. Dessutom ökar möjligheten att utveckla ett gott samarbete med cityhelgsoperatören om personalrotationen inte är för stor. Flera av operatörerna förklarar också att de känner sig ringrostiga om de inte har arbetat med kamerorna under en tid och att det då kan ta ett tag innan de kommer igång. Personer som är nya på tjänsten uppger att de behöver lite tid på sig för att ”bli varma i kläderna”. Ytterligare en negativ aspekt av den höga personalrotationen är att den gör det svårt för operatörerna att dela med sig av sina erfarenheter och tips om ett lyckat kameraarbete till sina kollegor.

Många tekniska problem under den första mätperioden

Efter varje avslutat arbetspass ska kameraoperatörerna skriva upp vad som fungerat bra respektive dåligt under passet i ett deskprotokoll. I protokollet skrivs exempelvis hur läget varit på stan under natten, vilka ingripanden som gjorts till följd av vad som setts i kamerorna, hur samarbetet med andra aktörer fungerat och hur de upplevde arbetsbelastningen. Deskprotokoll har använts som den huvudsakliga källan för att beskriva hur operatörerna

tycker att deras arbete fungerar.²¹ Brå har gått igenom samtliga händelserapporter med en koppling till kamerorna på Stureplan och Medborgarplatsen samt gjort deltagande observationer av kameraoperatörernas arbete vid LKC. Slutligen har intervjuer gjorts med kameraoperatörer och poliser i yttre tjänst.²²

I delrapport ett rörde operatörernas synpunkter främst tre områden: teknik och resurser, samarbete samt händelser som kunnat upptäckas och/eller dokumenteras med hjälp av kameraövervakningen. De negativa synpunkterna avsåg i huvudsak följande:

kamerorna slocknade ibland eller gav enbart svartvita bilder²³

- det var svårt att spara bilder och spola tillbaka
- kamerorna var inte optimalt placerade
- supportfunktionen hade brister
- bristande introduktion till arbetsuppgifterna
- svårt att hinna både granska kamerabilderna och sköta deskfunktionen.

En del tekniska problem kvarstår ...

Den bild som framträder efter ytterligare ett år med kameraövervakning är att en hel del av de problem som togs upp i den första delrapporten kvarstår.

Kamerorna slocknar fortfarande ibland, oftast under några sekunder, men ibland i flera timmar. Ofta tycks systemet börja fungera igen om operatören startar det på nytt.²⁴ Om problemen uppstår när operatörerna följer en person eller ett skeende kan även kortare avbrott medföra att kameramaterialet blir oanvändbart.

Även problemet att bilderna ibland blir svartvita kvarstår. Det försvårar möjligheterna att använda bilderna som signalement. Dessutom händer det fortfarande att operatörerna har svårt för att hantera joystickerna.

Kommentarer om att de förinställda kameralägena som finns i programmet är felaktiga och till exempel är riktade in i en vägg eller ner i marken förekommer.

²¹ Vid den första mätningen ingick deskprotokoll från juli 2012 till och med mars 2013. Totalt gjordes 79 arbetspass som kameraoperatör under perioden, från dessa fanns det 55 protokoll medan det saknades 24. Den uppföljande mätningen bygger på deskprotokoll från april 2013 till och med februari 2014. Totalt gjordes 96 arbetspass som kameraoperatör under mätperioden, det finns protokoll från 87 av passen medan det saknas för 9. Ibland avser ett deskprotokoll en hel helg och ibland är det separata deskprotokoll för fredags- och lördagsnatten.

²² Brå har eftersträvat att intervjua samma personer som vid den första mätningen. En person var dock ledig under hela intervjuperioden och fick därför ersättas av en annan person med liknande arbetsuppgifter.

²³ Detta är en funktion som är inlagd i kameran för att justera när ljusförhållandena blir för dåliga – istället för att visa en mörk och dålig färgbild går kameran över i svartvit då detta kräver mindre ljus.

²⁴ Detta beror troligen till stor del på ett systemfel i de första kamerorna som levererades. Felaktiga kameror byts successivt ut.

Det är få tekniska problem som tas upp under den andra mätperioden som inte nämndes under den första. Det som däremot tas upp som ett nytt problem är att det inte längre går att få support dygnet runt om det uppstår något fel med kamerorna. Sedan augusti 2013 får support nämligen endast ges under de tider då kamerorna är igång. Därmed är det inte längre möjligt att få kamerorna lagade dagtid så att de kan vara igång igen när övervakningen ska börja. Jämfört med tidigare kritiseras dock kvaliteten och möjligheten att få kontakt med de som utför service i mindre utsträckning. Detta kan antingen bero på att de begränsade möjligheterna att få service överskuggar de problem som tidigare fanns eller så arbetar servicepersonalen bättre under den tid som de finns till förfogande.

I likhet med första perioden är de negativa synpunkterna på tekniken jämnt spridda över mätperioden. Någon form av dålig erfarenhet av kameratekniken tas upp i deskprotokollen åtminstone två gånger per månad under den studerade tiden.

... men fler av dem tycks ha minskat

I den första uppföljningen var det många kommentarer som visade att operatörerna tyckte det var svårt att hantera systemet och det var flera som önskade sig en bättre introduktion till arbetsuppgifterna. Flera tyckte till exempel att det var svårt att spara stillbilder eller backa bandet.

Sådana kommentarer är i stort sett borta under den andra mätperioden. Det kan tyckas överraskande eftersom de flesta operatörerna är nya även under den andra perioden och borde rimligtvis ha samma svårigheter att hantera kamerorna som de som arbetade under förra perioden. En förklaring kan vara att cityhelgsoperatörerna, som finns i rummet, nu överlag har mer erfarenhet av systemet. De kan då vägleda de oerfarna operatörerna eller ge dem en informell genomgång av systemet. Något som också kan ha bidragit till färre problem i hanteringen är att kunskapen om systemet bör ha ökat bland personer i yttre tjänst. Därmed torde de också i mindre utsträckning efterfråga information från kamerorna som systemet inte kan ge.

Jämfört med den första uppföljningen är det nu mindre vanligt att operatörerna har synpunkter på att kamerorna är placerade på ett dåligt sätt, till exempel att träd eller stolpar skymmer en krogentré.

Önskemål om kameror på nya platser

Liksom inför den förra delrapporten framförs önskemål om att kameror ska sättas upp på helt nya platser. Tre områden tas då upp. Det första är smågatorna kring Stureplan – för att lättare kunna

följa misstänkta som rör sig i området. Några anser också att det skulle vara bra med en kamera som är placerad längre västerut på Kungsgatan för att ha möjlighet att övervaka en krogentré där – en synpunkt som togs upp även i den första uppföljningen. Slutligen finns det önskemål om en kamera centralt på Medborgarplatsen för att filma mot Medborgarhuset och västerut mot Fatbursområdet. I Fatbursområdet har Polisen ansökt om kameraövervakning men fått avslag.

Svårt att hinna fånga upp alla händelser

Operatörerna uppfattar fortfarande att det kan vara svårt att fånga upp alla händelser med kamerorna, särskilt om flera situationer uppstår samtidigt. Om patruller dessutom ringer och ber om hjälp med registerkontroller eller ett sms tas emot eller ska skickas blir det ännu svårare att hinna se vad som händer på skärmen. Under intervjuerna har det dock framgått att kameraarbetet har större fokus nu än det hade förra året. Arbetsfördelningen mellan deskrespektive kamerauppgifter bedömdes tidigare vara halva tiden vardera, nu uppskattar operatörerna att cirka två tredjedelar av tiden ägnas åt kameraarbete.

Tidigare fanns det ett förslag om att deskens arbetsuppgifter skulle delas på två personer och att en då skulle sköta kamerorna och den andra skulle sköta sms-funktionen. Vid ett tillfälle under den andra mätperioden var det dubbel bemanning på desken i samband med en festival i Stockholm, men de två operatörerna upplevde det som rörigt att vara två. Här bör dock påpekas att arbetet då inte var uppdelat så att den ena skötte kamerabilderna och den andra sms-funktionen. På grund av festivalen var förutsättningarna i staden troligen inte desamma som under en vanlig helg.

Mer positiva kommentarer om tekniken

Det är betydligt vanligare med positiva kommentarer om tekniken under den andra mätperioden än under den första. Ofta handlar de om att operatörerna förväntat sig ett problem som sedan inte uppstått. Operatörerna kan till exempel skriva: "Systemet har bara fryst sig en gång under natten!" De som är helt nya på tjänsten uttrycker sig ofta positivt om kamerornas potential. De är framför allt överraskade över bildernas kvalitet.

Samarbetet med andra aktörer

Under sina arbetspass samarbetar kameraoperatörerna med en rad andra aktörer. Främst handlar det om cityhelgsoperatören och andra anställda på LKC, poliser i yttre tjänst samt ordningsvakter och volontärer.

Gott samarbete med cityhelgsoperatören

Det är vanligt att kameraoperatörerna tar upp att de haft ett bra samarbete med *cityhelgsoperatören* under passet. Brå har också tagit del av några uppföljningar från cityhelgsoperatörer som visar att även de tycker att samarbetet fungerar bra och värdesätter det.

Samarbetet med yttre personal

I den första uppföljningen rörde kommentarerna kring samarbete i första hand personalen i yttre tjänst. Det samarbetet kommenterades i positiva ordalag men handlade ganska sällan om att kameraövervakningen varit till nytta. Istället handlade det oftast om en annan typ av samarbete, till exempel att operatören hjälpt till med slagningar.

I andra mätningen är positiva kommentarer om samarbetet med yttre personal inte lika vanliga, även om de fortfarande förekommer.

När det gäller synpunkter som rör den yttre personalen händer det att operatörerna upplevt det som frustrerande att det inte funnits någon tillgänglig patrull att skicka till en händelse som operatören sett i kameran. Det finns även enstaka kommentarer om att det är belastande när patruller ringer och ber om slagningar. Någon upplever det som att patrullerna fortfarande inte vet hur kamerorna fungerar eller vilka områden som täcks, och föreslår att alla som ingår i cityhelgsinsatsen ska bjudas in till ett kort besök på LKC för att få en bättre förståelse för arbetet.

Informationsutbytet med ordningsvakter

En hel del kommentarer under den första perioden rörde samarbetet med ordningsvakter. Precis som när det gällde yttre personal handlade kommentarerna sällan om kameraövervakningen. De gällde istället den sms-tjänst som ordningsvakterna kan ansluta sig till.²⁵

Även under den andra perioden är det främst sms-funktionen som kommenteras. Den har vid några tillfällen gett viktig information som har fungerat som stöd för Polisens arbete. Ibland har det handlat om händelser i det kameraövervakade området och det har därmed haft en koppling till kamerorna.

Det finns också ett fåtal kommentarer om att kontakten inte har fungerat, där vakter hört av sig via sms-tjänsten för sent – när ett bråk redan har brutit ut och operatören inte lyckas nå en vakt för att få ytterligare information.

²⁵ Via sms-tjänsten kan kameraoperatören både ge och ta emot strategisk information om vad som händer under kvällen. Sms-tjänsten kräver att användarna loggar på och ett problem som ofta togs upp är att få vakter ansluter sig. Operatörerna kommenterade ofta att de fick dålig respons från ordningsvakterna på sina utskick.

Tillfällena då kamerorna använts

Ett av syftena med kameraövervakningen är att förhindra och avbryta våldsbrott. Som nämndes i metodavsnittet hade Brå för avsikt att låta dokumentationen från Polisen ligga till grund för bedömningen av i vilken utsträckning detta syfte uppfyllts. På grund av dokumentationens bristande kvalitet kan detta dock inte göras på ett önskvärt sätt. Det som emellertid kan konstateras är att det finns flera tillfällen då kamerorna har använts för att förhindra och avbryta våldsbrott. Hur många dessa tillfällen varit går inte att fastslå på grund av brister i dokumentationen.

I den första delrapporten beskrevs att Polisen med hjälp av kamerorna hade upptäckt händelser som utan ingripande skulle ha kunnat leda till brott eller ordningsstörningar. Den funktion som kamerorna hade haft delades i rapporten in i fyra olika kategorier: Händelser upptäcks och avstyrs, Efterfrågad förstärkning av patrull, Bilder kan användas i efterhand samt LOB/misstänkta personer. Alla dessa kategorier förekommer även den andra perioden, men LOB och misstänkta personer delas upp i separata kategorier. Kamerornas centrala användningsområden utifrån operatörernas perspektiv är alltså:

- händelser upptäcks och avstyrs
- efterfrågad förstärkning av patrull
- bilder kan användas i efterhand
- LOB
- misstänkta personer

Kamerorna till nytta när bråk uppstått

Precis som tidigare har det förekommit olika slags situationer som handlar om att operatören observerat en situation som krävde agerande från yttre personal. Från majoriteten av de helger som finns representerade i protokoll finns det anteckningar om minst en sådan händelse. De kameraoperatörer som Brå talat med anser dock att sådana situationer uppstår oftare än vad som framgår av protokollen – åtminstone någon gång under varje arbetspass. Därutöver finns det helger som varit mer stökiga, med många olika händelser.

Av tabell 1 framgår hur ofta de olika användningsområdena tas upp under period ett respektive två. Tabellen redovisar antalet helger då de olika typerna nämns, inte antalet händelser.²⁶

Det vanligaste användningsområdet enligt deskprotokollen är att operatören ser en händelse som är, eller skulle kunna utvecklas till, ett brott. Det förekommer också relativt ofta att påverkade personer som behöver omhändertas enligt LOB upptäcks i kameran.

²⁶ Redovisningen bygger på antalet helger eftersom deskprotokollen ibland avser en hel helg och ibland har separata protokoll skrivits för fredagen och lördagen.

Tabell 1. Antal helger som olika typer av användning av kamerorna nämns i deskprotokoll under de två mätperioderna

Användningsområde:	Period 1	Period 2
Händelser upptäcks och avstyrs	15	22
LOB	4	16
Bilder kan användas i efterhand	9	14
Misstänkta personer	5	8
Efterfrågad förstärkning av patrull	2	4
Antal helger för vilka det finns protokoll:	31	46

Att Polisen upptäcker och därmed har möjlighet att avstyra händelser med hjälp av kamerorna handlar vanligen om att operatören ser ett begynnande bråk och ser till att det kommer en patrull till platsen. Det är främst våldsbrott som avses, men det förekommer även enstaka tillgrepps- och trafikbrott.

Att operatören ser en person som behöver omhändertas enligt LOB är betydligt vanligare under den andra mätperioden. Det rör sig antingen om en person som är så berusad att denne inte kan ta hand om sig själv eller att personen uppträder aggressivt. Även i denna kategori finns det alltså situationer där kamerorna kan antas ha fungerat brottsförebyggande.

Många av operatörerna är medvetna och tänker under arbetspasset på att bilder från kamerorna ska kunna användas i brottutredningar. Vid hälften av de tillfällen då en notering gjorts om att inspelat material kan komma till användning i efterhand handlar det om ett inträffat våldsbrott. Resterande utgörs av skadegörelse samt tillgrepps- och narkotikabrott. Det händer också att operatören skriver att de övervakar polisens ingripande med kameror för att kunna bevisa eller säkerställa att allt går rätt till. Kategorin misstänkta personer innebär att operatören sett en person som är eller kan vara misstänkt för vålds-, narkotika- eller tillgreppsbrott. Ibland rör det sig om en person som uppträder på ett märkligt sätt och operatören ber därför poliser på plats att kontrollera denne. Ibland bevittnar operatören ett brott – framför allt rör det sig om fickstölder – och kan ge signalement till poliser i yttre tjänst som kan konfrontera personen.

Liksom under den första mätperioden förekommer det att polis i yttre tjänst mer aktivt har kontaktat kameraoperatörerna och förvarnat om att en bråkig situation kan uppstå. En gång övervakades till exempel en mc-gruppering i samband med att de försökte gå in på olika krogar på Medborgarplatsen – då ordningsvakterna också informerade de påträngande gästerna om att Polisen övervakade dem med kameror. Andra gånger har det behövts extra ögon på en plats då den yttre personalen inte var fulltalig eller var upptagen med något annat.

Från fyra av fem²⁷ helger under mätperioden finns kommentarer om att kamerorna har varit användbara vid minst ett tillfälle. Föregående period fanns kommentarer från två av tre²⁸ helger. Det verkar alltså som att kamerorna använts mer aktivt jämfört med den första perioden. Detta kan delvis ha att göra med att operatörerna dokumenterat händelser i större utsträckning. Förutsättningarna för kameraövervakningen har förbättrats på flera sätt sedan första mätperioden. Kamerorna är mer etablerade, personalen har blivit mer kunnig, fler kameror har varit i drift under perioden och arbetspasset har förlängts med två timmar.

I fallbeskrivningarna i bilaga 5 finns exempel på hur kameraoperatörerna kan arbeta med kamerorna.

Fler händelserapporter än under den första mätperioden

För att fördjupa bilden av kamerornas användningsområden enligt deskprotokollen har vi studerat händelserapporter som kameraoperatörerna redovisar i datasystemet STORM²⁹ under perioden. Totalt 83 sådana rapporter har hittats. Det är en stor ökning jämfört med den första perioden då det fanns 30 rapporter med kameraanknytning.

De flesta händelserapporter rör tillfällena som inträffat på fredags- eller lördagsnätter. Tretton av dem har dock skett på vardagsnätter då kameran inte är bemannad av en särskild operatör.³⁰

Ungefär två tredjedelar av händelserna rör Stureplan och en tredjedel Medborgarplatsen. I likhet med vad som framkom i deskprotokollen handlar rapporterna ofta om att en person är kraftigt påverkad. Ibland har personen behövt omhändertas. Lika stor andel som den första perioden – cirka en tredjedel – handlar om potentiella eller faktiska våldshändelser. Några av dessa har – i och med att de upptäcktes i tid tack vare kamerorna – kunnat avstyras innan de utvecklats till allvarigare situationer. Poliserna som anlant till platsen har till exempelvis medlat mellan, omhändertagit eller avvisat inblandade personer. Ibland har poliser som anlant till platsen kunnat konstatera att det brott inte har begåtts, exempelvis kan det ha rört sig om två personer som låtsatsbråkat.

²⁷ Totalt 37 av 46 helger.

²⁸ Totalt 19 av 31 helger.

²⁹ STORM (System for tasking and operational resourcing management) är Polisens ärendehanteringssystem.

³⁰ Det finns ingen rutin för hur kameraarbetet går till på vardagarna. Ibland loggar personal på LKC in på kamerorna och har en bild uppe på "väggen" som alla på LKC kan se, ibland används kamerorna mest efter förfrågan från yttre personal och ibland arbetar en LKC-operatör mer aktivt med kamerorna.

Polisen fortsatt positiv till kameraövervakning

De poliser som Brå har varit i kontakt med – såväl de i yttre tjänst som kameraoperatörer – är fortsatt positivt inställda till kameraövervakningen. De är överens om att kamerorna kan vara ett effektivt verktyg, framför allt när det gäller möjligheten att upptäcka brott. Poliserna berättar också att kamerorna har använts för att få klarhet i vad som inträffat i samband med exempelvis ett bråk där ingen kan redogöra för vad som hänt. Många poliser i yttre tjänst har numera som rutin att kontakta kameraoperatören när de kommer till ett bråk för att försöka få klarhet i vem som gjort vad. Det finns flera exempel på tillfällen då kameraoperatören har uppmärksammat en patrull om en situation innan den urartar till ett slagsmål. Förutom fördelarna för de inblandade personerna innebär ett tidigt ingripande flera fördelar för Polisen, de kan exempelvis behålla den polisiära närvaron i ett område när de inte behöver frihetsberöva personer.

Poliserna i yttre tjänst uppfattar kamerorna som ett komplement till deras arbete. Några beskriver det som ett extra öga eller en civil patrull som kan upptäcka saker som poliser på plats har svårt att se. En annan säger att kamerorna hjälper dem att få överblick, vilket annars kan vara svårt. Flera upplever kamerorna som särskilt användbara i arbetet mot ficktjuvar.

Samtliga tillfrågade upplever att arbetet med kamerorna är mer etablerat nu när de varit igång i drygt ett och ett halvt år, jämfört med hur det var vid samma tid föregående år. Eftersom fler inom Polisens organisation vet om att kamerorna finns så används de också mer. Kameraoperatörerna upplevs också som mer aktiva.

En vanlig kommentar är att kamerornas funktion till stor del styrs av personen som arbetar som kameraoperatör. Många upplever det som att personer med erfarenhet av att arbeta med kamerorna är mer framgångsrika i att upptäcka händelser och rikta patruller dit. Av den anledningen efterfrågas mer kontinuitet i bemanningen.

Upplevelser av de övervakade platserna

Ett av målen med kameraövervakningen på Stureplan och Medborgarplatsen är att öka tryggheten bland dem som vistas där. I den första delrapporten gjordes en redogörelse av hur de som vistas på Stureplan respektive Medborgarplatsen upplevde platserna i samband med att kameraövervakningen inleddes. För att studera om och i så fall hur kameraövervakningen har påverkat upplevelsen har en uppföljande mätning gjorts inför denna rapport. Datainsamlingen gjordes när kamerorna hade varit igång i drygt ett år.

De personer som tillfrågats kan delas in i fyra olika grupper: boende, besökare, personer som arbetar på krog och personer med övriga arbetsgivare. Då mätmetoderna är förknippade med vissa svårigheter ska resultatet dock tolkas med försiktighet,³¹ se vidare metodbeskrivning i bilaga 2.

Texten i detta avsnitt har framför allt fokus på *förändringar* sedan den första mätningen. Den som är intresserad av de faktiska svarsfördelningarna vid de två mätningarna hänvisas till bilaga 3.

Medborgarplatsen

Medborgarplatsen och Stureplan liknar varandra i det avseendet att det är områden med många restauranger, nattklubbar och barer. Medborgarplatsen är dock inte ett lika renodlat nöjesområde som Stureplan. Det ligger fler bostäder i närheten och krogarna har kortare öppettider. En annan skillnad är att de sociala problemen är mer framträdande på Medborgarplatsen.

Platsen uppfattas som ganska oförändrad

På det stora hela tycks inte kameraövervakningen på Medborgarplatsen ha haft någon större inverkan på upplevelserna hos perso-

³¹ Svårigheterna gäller både osäkerhet kring de svarandes representativitet och bortfall.

ner som vistas där. Totalt sett upplevs problemen som lika stora som innan kameraövervakningen infördes. Personer som vistas där är lika oroliga för att utsättas för våld och otryggheten ligger kvar på samma nivå. Den enda generella förändring³² som framkommer är att motståndet mot kameraövervakning blivit mindre. I tabell 2 redovisas hur de olika gruppernas inställning till Medborgarplatsen har utvecklats sedan den första mätperioden.

Tabell 2. Förändringar i svaren mellan de två mätperioderna gällande hur olika grupper upplever Medborgarplatsen

Personer som ...	bor vid Medborgarplatsen	arbetar på Medborgarplatsen Ej krog	arbetar på Medborgarplatsen Krog	besöker Medborgarplatsen	Samtliga personer
Ganska/mycket stora problem med våld och bråk	→	↘	→	↓	→
Ganska/mycket stora problem med övriga ordningsstörningar	→	↗	↗	Fick ej frågan	→
Ofta/ibland oroliga för att utsättas för våld	→	↓	→	→	→
Otrygghet	→	Fick ej frågan	Fick ej frågan	Fick ej frågan	→
Motstånd mot kamerorna	→	↘	↓	Fick ej frågan	↓
Sett våld	→	↘	→	↓	→
Känner ej till kamerorna	→	↘	→	→	→

En nedåtgående pil ↓ betyder en signifikant minskning, ↘ betyder icke signifikant minskning på mer än 5 procent, → betyder en förändring som är mindre än 5 procent, ↗ betyder en icke signifikant ökning på mindre än 5 procent, ↑ betyder en signifikant ökning.

Andelen otrygga densamma

Andelen som känner sig otrygga³³ och som är oroliga för att utsättas våld på platsen är överlag oförändrad.

Första året ställdes frågor om huruvida de som svarade trodde att de skulle känna sig tryggare i och med att Polisen införde kameraövervakning. Vid uppföljningen år två frågade vi om de tyckte att deras trygghet hade påverkats av att Polisen infört kameraövervakning. Det var något färre som 2013 angav att de kände sig tryggare än som 2012 svarade att de trodde att de skulle bli tryggare.

³² De förändringar som tas upp är signifikanta på en 5-procentsnivå.

³³ Gruppen otrygga utgörs av personer som svarar att de känner sig ganska eller mycket otrygga när de går ut ensamma i området sena kvällar samt av personer som aldrig går ut ensamma kvällstid på grund av otrygghet.

Det är dock fortfarande många som svarar att de känner sig tryggare i och med kamerorna, och detta är intressant eftersom tryggheten enligt den fristående frågan inte har ökat. Svaret att de känner sig tryggare i och med kamerorna kan tolkas som ett uttryck för en allmänt positiv inställning till kamerorna snarare än en reell förändring.

Mindre motstånd mot kameraövervakning

Vid den första mätningen framkom att det fanns ett visst generellt motstånd till kameraövervakning. Men när frågan ställdes specifikt om kameraövervakning på Medborgarplatsen var färre kritiska. Denna tendens kvarstår men både andelen som generellt är emot kameraövervakning och andelen som inte vill ha övervakning på Medborgarplatsen har minskat sedan första året.

En stor majoritet av besökarna omedvetna om kameraövervakningen

Vid den förra mätningen var det många som inte kände till kameraövervakningen, överlag har detta inte förändrats. Kännedomen är bättre bland de boende om man jämför med övriga grupper, men det är fortfarande många som inte vet att området är kameraövervakat.

I samband med att kamerorna monterades satte Trafikkontoret upp informationsskyltar om det. Totalt rör det sig om ett 30-tal skyltar. De som vistas på platsen tycks dock inte uppmärksamma dessa.

Stureplan

Även Stureplan är som tidigare nämnts en plats som kännetecknas av hög krogtäthet. Här ligger de flesta krogar i Stockholm som har tillstånd att ha öppet till klockan 05. Detta medför att Stureplan är ett av Sveriges främsta nöjesområden nattetid och det är inte bara personer som bor i området, eller ens i Stockholm, som besöker platsens etablissemang. Dagtid har området en annan karaktär. De som vistas på platsen är då främst personer som arbetar på kontor i närheten eller som är där för att shoppa.

Situationen oförändrad överlag

Överlag kan konstateras att kamerorna inte verkar ha haft någon större effekt på hur Stureplan upplevs. I stort sett alla frågeområden har liknande svar som vid den första mätningen. Det är generellt sett lika vanligt att personer oroar sig för att utsättas för brott. På ett övergripande plan upplevs också problemen med

våld och bråk och andra ordningsproblem som lika stora och lika många har bevittnat våld under det senaste året. De signifikanta skillnader som framträder totalt sett är att det är färre som känner sig otrygga³⁴ (frågan är dock endast ställd till boende) och att det är fler som känner till kamerorna nu jämfört med vad det var vid den första mätperioden.

Tabell 3 ger en övergripande bild av hur utvecklingen har sett ut för de olika grupperna i olika frågeområden.

Tabell 3. Förändringar i svaren mellan de två mätperioderna gällande hur olika grupper upplever Stureplan

Personer som ...	bor vid Stureplan	arbetar på Stureplan Ej krog	arbetar på Stureplan Krog	besöker Stureplan	Samtliga personer
Ganska/mycket stora problem med våld och bråk	→	↗	→	→	→
Ganska/mycket stora problem med övriga ordningsstörningar	→	↑	→	Fick ej frågan	→
Ofta/ibland oroliga för att utsättas för våld	→	→	→	→	→
Otrygghet	↓	Fick ej frågan	Fick ej frågan	Fick ej frågan	↓
Motstånd mot kamerorna	→	→	→	Fick ej frågan	→
Sett våld	→	↑	↘	→	→
Känner ej till kamerorna	→	↘	→	↓	↓

En nedåtgående pil ↓ betyder en signifikant minskning, ↘ betyder icke signifikant minskning på mer än 5 procent, → betyder en förändring som är mindre än 5 procent, ↗ betyder en icke signifikant ökning på mindre än 5 procent, ↑ betyder en signifikant ökning.

Många upplever att de blivit tryggare

Tron på att kamerorna kan öka den egna tryggheten är något mindre än vad den var vid den första mätningen sommaren 2012. Men den är fortfarande hög. Även om tryggheten, enligt den direkta frågan, tycks ha ökat på Stureplan är det liksom vid Medborgarplatsen intressant att så många svarar att kamerorna gör att de känner sig tryggare. Det är långt fler som svarar att de känner sig tryggare tack vare kamerorna än vad det är som svarar att de känner sig trygga på platsen jämfört med föregående mätning. Svaren kan tolkas som ett uttryck för en allmänt positiv inställning till kamerorna snarare än en faktisk förändring.

³⁴ Den minskade otryggheten bland de boende skulle till viss del kunna bero på att de som svarat i årets mätning är yngre än de som svarade i den första. Yngre tenderar att känna sig mer trygga än äldre.

Inget motstånd mot kamerorna

Det första året med kameror har inte förändrat attityden till kameraövervakning bland dem som vistas på Stureplan. Den allmänna inställningen till kameraövervakning är fortfarande positiv. Precis som första året är det något fler som generellt sett har något emot kameraövervakning än när frågan ställs specifikt om kameraövervakning på Stureplan.

Även på Stureplan är majoriteten av besökarna omedvetna om kameraövervakningen

Andelen som känner till kameraövervakningen har överlag ökat något sedan den första mätningen. Det är dock fortfarande vanligt förekommande att personer inte känner till kamerorna. I samband med att kameror monterades sattes Stockholms trafikkontor upp ett 30-tal informationsskyltar om kameraövervakningen. Flera av dessa skyltar var inte uppsatta förrän efter mätningen 2012, vilket kan vara en förklaring till att andelen som känner till kameraövervakningen överlag har ökat något sedan den första mätningen. Det verkar dock fortfarande som att de flesta inte uppmärksammar skyltarna.

Brottsutvecklingen på de övervakade platserna

När kameror monteras på en plats är ett syfte ofta att minska antalet brott som begås i området. I Polisens ansökan om kameraövervakning till länsstyrelsen beskrev de Stureplan och Medborgarplatsen som några av de mest våldsdrabbade platserna i staden och att Polisen trots andra vidtagna åtgärder inte lyckats komma åt problemen. Ett av de syften som angavs i ansökan var att Polisen med hjälp av kameraövervakningen skulle kunna förebygga och förhindra att brott sker. Brå har tittat på brottsstatistiken för att se om detta syfte har kunnat uppfyllas.

I den första delrapporten följde vi upp hur brottsligheten på de två platserna har utvecklats under de första åtta månaderna som kamerorna var igång. Det kunde då konstateras att de anmälda personbrotten inte hade minskat på Stureplan, men däremot på Medborgarplatsen. I denna rapport har vi följt utvecklingen under ytterligare elva månader, sammanlagt alltså under 19 månader. I avsnittet görs först en sammantagen genomgång av brottsligheten på Stureplan och Medborgarplatsen. Därefter redovisas utvecklingen först för Medborgarplatsen och sedan för Stureplan. Sedan analyseras utvecklingen i relation till utvecklingen i ett antal jämförelseområden. Slutligen diskuteras den sammantagna utvecklingen för de två platserna.

Material

Brå har hämtat in uppgifter om den anmälda våldsbrottsligheten i City Polismästandistrikt i Stockholm (hädanefter kallat Stockholm City) från Polisens geografiska system för brottsanmälningar, Høbit. Vi har hämtat samtliga anmälningar som registrerats mellan 1 mars 2009 och 31 januari 2014 rörande de sex vanligast förekommande brotten mot person. Av tabell 4 framgår vilka brott det rör sig om samt deras antal och andel under den studerade perioden. Det är endast dessa brott som vi kommer att fokusera på i vår analys.

Tabell 4. Brott mot person i angivna kategorier som anmäls i Stockholm mellan 1 mars 2009 och 31 januari 2014. Antal och andel i procent.

Brottskategori	Antal	Andel (%)
Misshandel	15 295	36
Våld eller hot mot tjänsteman	11 142	26
Olaga hot	8 360	20
Personrån	4 031	10
Sexualbrott (våldtäkt inkl. försök, sexuellt ofredande)	2 141	5
Grövre våld (mord/dråp inkl. försök, grov misshandel)	1 248	3
Totalt	42 217	100

Anledningen till att antalet anmälda brott används som mått för att följa brottsutvecklingen på de kameraövervakade platserna är att de är de enda lättillgängliga uppgifterna som existerar där brott sammankopplas med en geografisk plats. Den största risken med att använda måttet anmälda brott är att det kan påverkas av annat än den faktiska brottsligheten. Främst finns risken att förändringar i anmälda brott kan bero på förändringar i anmälningsbenägenhet.³⁵

Kameror och kameraområden m.m.

För att kunna studera hur brottsligheten utvecklats på just Stureplan och Medborgarplatsen måste dessa områden avgränsas geografiskt. Områdesindelningarna som används för att avgränsa Medborgarplatsen och Stureplan har tagits fram utifrån de beskrivningar av kamerornas placeringar och upptagningsområden som Polismyndigheten i Stockholms län har gett i ett PM.³⁶ I bild 1 och 2 illustreras de områden som här benämns Medborgarplatsen respektive Stureplan.

³⁵ För att i möjligaste mån kontrollera att eventuella resultat inte beror på generella förändringar i anmälningsbenägenhet jämförs utvecklingen vid de kameraövervakade områdena med utvecklingen i övriga staden.

³⁶ Platsangivelserna av brotten är i formen X och Y-koordinater (RT90 2,5 gon väst) och anger närmast kända gatuadress. Rapportens definierade områden stämmer grovt, men inte exakt, överens med kamerornas upptagningsområden. Till följd av att koordinaterna relaterar till adresser har det nämligen varit nödvändigt att utvidga området något för att händelser som skett inom områdena ska komma med. Detta får till följd att även en del händelser som skett precis utanför områdena har kommit med. Detta problem är av ringa betydelse då det rör sig om få ärenden och situationen är densamma vid de två jämförelseperioderna.

Bild 1. Geografisk avgränsning Medborgarplatsen



Bild 2. Geografisk avgränsning Stureplan



Jämförelseområdena

För att på ett relevant sätt kunna jämföra brottsutvecklingen på Stureplan och Medborgarplatsen med brottsutvecklingen på andra platser har fem områden som har likheter med Stureplan och Medborgarplatsen identifierats. Den gemensamma nämnaren för dessa områden är att relativt många våldsbrott anmäls där under kvällar och nätter, samt att det finns ett relativt stort antal kvällsöppna barer och restauranger där. De är dock långt ifrån lika brottsbelastade: om alla anmälda brott i dessa fem områden läggs ihop

är det nästan lika många som på Stureplan. Områdena i fråga är Kornhamnstorg, Skanstull, Fridhemsplan, Sveavägen/Rådmansgatan och Mariatorget.

Som redovisats tidigare i rapporten är kamerorna igång mellan klockan 21 och 05 vid Medborgarplatsen och mellan klockan 23 och 06 vid Stureplan. Fredagar och lördagar är kamerorna bemannade med en operatör större delen av tiden. Övriga dagar finns det däremot ingen särskild operatör som har i uppgift att granska det som kamerorna visar och spelar in. I utvärderingen studeras tre tidsperioder var för sig:

1. Kameratid med bemanning – gäller brott som skett fredag–lördag mellan 21:00 och 05:59
2. Kameratid utan bemanning – gäller brott som skett söndag–torsdag mellan 21:00 och 05:59³⁷
3. Övrig tid – gäller brott som skett samtliga dagar mellan 06:00 och 20:59

I tabell 5 redovisas hur fördelningen av anmälda brott ser ut totalt sett under de tre tidsperioderna uppdelat på Medborgarplatsen, Stureplan och jämförelseområdena. Av tabellen framgår tydligt att Stureplan skiljer sig från Medborgarplatsen och jämförelseområdena gällande vilken tidpunkt då brott oftast sker. Skillnaden ligger i fördelningen mellan brott som sker kvällar och nätter, fredag och lördag och mellan brott som sker dagtid, samtliga dagar. Denna skillnad kommer sig av att mycket få brott mot person anmäls dagtid vid Stureplan. I det här sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att de olika tidsperioderna inte är lika långa. Tiden fredag–lördag, 21:00–05:59, utgör exempelvis 11 procent av veckans alla timmar, men svarar för en mycket större andel av brotten. Till exempel anmäls 45 procent av alla brott vid Medborgarplatsen under den tiden.

Tabell 5. Fördelningen av anmälda brott mot person under de studerade tidsperioderna, uppdelat på område. Gäller brott anmälda mellan 1 mars 2009 och 31 januari 2014. Andel i procent.

	Medborgar- platsen	Stureplan	Jämförelse- områden
Kameratid med bemanning Fredag–lördag kl. 21:00–05:59	45	60	42
Kameratid utan bemanning Söndag–torsdag kl. 21:00–05:59	33	33	30
Övrig tid Samtliga dagar kl. 06:00–20:59	23	7	27
Summa	100	100	100

³⁷ I praktiken är kamerorna inte alltid obemannade under dessa tider. De ordinarie operatörer som tjänstgör på LKC under vardagsnätter har möjlighet att manövrera kamerorna och titta på kamerabilder. Men det är osäkert hur ofta det sker.

Sett till vilken typ av brott som anmäls vid de olika platserna är Stureplan och Medborgarplatsen ganska lika varandra. Den skillnad som verkar finnas är att en större andel av brotten utgörs av våld mot tjänsteman vid Stureplan och en något större andel av brotten utgörs av olaga hot vid Medborgarplatsen. Fördelningen av anmälda brott i jämförelseområdena är i huvudsak mycket lik den vid Medborgarplatsen och Stureplan.

Tabell 6. Fördelningen av anmälda brottstyper per område. Gäller brott anmälda mellan 1 mars 2009 och 31 januari 2014. Andel i procent.

Brottskategori	Medborgarplatsen	Stureplan	Jämförelseområden
Misshandel	46	44	39
Våld eller hot mot tjänsteman	29	36	31
Olaga hot	13	9	15
Personrån	6	6	7
Sexualbrott (våldtäkt inkl. försök, sexuellt ofredande)	3	3	3
Grövre våld (mord/dråp inkl. försök, grov misshandel)	3	2	3
Totalt	100	100	100

Tillvägagångssätt

För att studera utvecklingen av brottsligheten på de kameraövervakade platserna används medelvärdesjämförelser, tidsserieanalyser och analyser av oddskvoter. Med hjälp av *medelvärdesjämförelserna* studeras utvecklingen av den anmälda brottsligheten per månad på de två platserna. Perioden med kameraövervakning (1 juli 2012–31 januari 2014) jämförs med samma tidsperiod föregående år (1 juli 2010–31 januari 2012).³⁸ Det är dock värt att ha i åtanke att flera av kamerorna inte var igång förrän i december 2012.³⁹

Med hjälp av *tidsserieanalyser* studeras antalet anmälda brott per månad under en något längre period, från mars 2009 och framåt.⁴⁰ Tidsserieanalysen belyser två viktiga frågor. Dels om brottstrenden under den tid som kameraövervakningen pågått ser annorlunda ut än tidigare, dels hur vanliga sådana avvikelser är

³⁸ Med hjälp av t-test identifieras signifikanta skillnader i brottsligheten.

³⁹ De första fem kamerorna togs i drift i juli 2012 – en vid Stureplan och fyra vid Medborgarplatsen. Ytterligare nio kameror sattes igång under december samma år – totalt var då sex kameror igång på Stureplan och åtta vid Medborgarplatsen. Den sista kameran på Medborgarplatsen togs i drift i oktober 2013 och den sista på Stureplan i januari 2014.

⁴⁰ Utgångspunkten var initialt att säsongrensa data utifrån år och månad. Analyser av autokorrelation har dock visat att det är få av de undersökta tidsserierna som har en så tydlig säsongstrend att en sådan rensning skulle vara relevant.

totalt sett. Kombinationen av en tydlig förändring i samband med kameraverksamhetens start och ett fåtal förändringar totalt sett under fyraårsperioden skulle kunna peka på en möjlig effekt av kameraövervakningen.⁴¹

Dessutom jämförs brottsutvecklingen vid Medborgarplatsen och Stureplan med brottsutvecklingen i de fem jämförelseområdena med hjälp av kvoter. Detta görs för att få en bild av om utvecklingen på de två platserna skiljer sig från utvecklingen på liknande platser. På det sättet går det att få en bild av om en eventuell minskning av de anmälda brotten på de två platserna är något unikt eller i linje med en generell trend. En sådan jämförelse kan också ge en indikation på om kamerorna kan tänkas ha haft betydelse även om brottsligheten på platserna inte har minskat, eftersom utvecklingen ändå kan vara mer positiv än på liknande platser i övriga delar av staden.⁴²

Vid analysen av hur de anmälda brotten utvecklats sker en uppdelning av brotten utifrån vilken tid på dygnet de har begåtts, det vill säga tid med bemannad kameraövervakning, tid med obemannad kameraövervakning och tid utan kameraövervakning.

Sammanfattningsvis används medelvärdesjämförelser för att utreda om brottsligheten på de två platserna har förändrats sedan kamerorna införts. Tidsserieanalyser används sedan för att bedöma sannolikheten att eventuella skillnader kan ha att göra med kameraverksamheten eller inte. Kvoter används för att belysa frågan om eventuella förändringar kan sägas vara kopplade till området eller om de är en del av en generell trend som påverkas av andra faktorer än kamerorna.

Medborgarplatsen

Under de första 19 månaderna med kameraövervakning (vår uppföljningstid) har antalet anmälda personbrott vid Medborgarplatsen minskat i jämförelse med samma period åren innan. Sammantaget för alla sex brottstyper rör det sig om en genomsnittlig minskning på sju anmälda brott per månad (14 procent), från 50 till 43. I första hand har minskningen skett under tider då kamerorna varit igång och särskilt då de varit bemannade. Under bemannad kameratid, alltså kvällar och nätter, fredagar och lördagar, har antalet anmälda brott minskat med i genomsnitt åtta anmälda brott per månad (33 procent), medan det under tid då

⁴¹ När det gäller tidsserier har sådana endast analyserats i de fall förändringar jämfört med föregående år med en signifikansnivå på $p \leq 0,1$ kunnat konstateras. För att identifiera trender i materialet används i huvudsak centrerade glidande medelvärden baserade på fem månaders observationer.

⁴² Analyser av omfördelning av brott har inte gjorts inom ramen för denna rapport trots att det är rekommenderat i studier av detta slag. Anledningen är att uppföljningstiden är för kort för att det ska gå att dra långtgående slutsatser kring effekter.

kamerorna ej är igång, samtliga dagar under dagtid, har ökat med i genomsnitt fyra anmälda brott per månad (38 procent). Under kameratid utan bemanning, alltså kvällar och nätter under vardagar, har antalet anmälda brott minskat med i genomsnitt tre per månad (17 procent).

I tabell 7 redovisas utvecklingen visuellt.

Tabell 7. Förändring i anmäld brottslighet vid Medborgarplatsen mellan perioden med kameraövervakning och jämförelseperioden, uppdelat på olika tider⁴³

Medborgarplatsen	Kameratid med bemanning	Kameratid utan bemanning	Övrig tid (ej kamera)
Misshandel	↓	↘	↑
Våld mot tjänsteman	↓	↘	↗
Olaga hot	↗	↗	↗
Personrån	↘	↓	→
Sexualbrott	↓	↘	↘
Grövre våld	↓	→	↑
Totalt	↓	↘	↑

Kameratid med bemanning: fredag och lördag 21–06

Kameratid utan bemanning: söndag–torsdag 21–06

Övrig tid: samtliga dagar 06–21

En nedåtgående pil ↓ betyder en signifikant minskning, ↘ betyder icke signifikant minskning på mer än 5 procent, → betyder en förändring som är mindre än 5 procent, ↗ betyder en icke signifikant ökning på mindre än 5 procent, ↑ betyder en signifikant ökning.

Fyra brottstyper har minskat signifikant under kameratid med bemanning

Fyra av de studerade brottstyperna har minskat signifikant under kameratid med bemanning. Därtill kommer personrån som minskat under kameratid utan bemanning.

De brott som minskat under kameratid med bemanning är misshandel, våld mot tjänsteman, sexualbrott och grövre våld. Misshandel och våld mot tjänsteman, som är de vanligaste personbrotten, har bägge minskat med omkring 34 procent. Sexualbrotten och det grövre våldet har minskat med 60–70 procent, men de förekommer mycket mer sällan. I faktiska tal har exempelvis misshandelsfallen minskat från i genomsnitt tretton till åtta per månad, medan sexualbrotten minskat från ett per månad till ett var tredje månad.

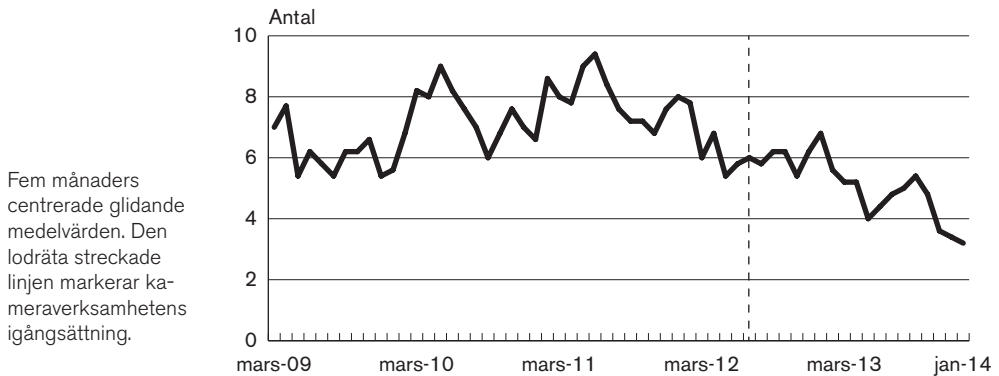
⁴³ Underlaget till tabellen finns i bilaga 4.

Tidsserieanalys tyder på att minskningen av misshandel, inkl. grov, sammanfaller med projektet

Genom medelvärdesjämförelser har vi alltså kunnat konstatera att den anmälda brottsligheten har minskat under tiden som kameravaktningen varit igång. För att våga uttala sig närmare om minskningen kan tänkas ha ett samband med kameraövervakningen bör man också studera när minskningarna inleddes. Om minskningen började redan före kameraövervakningen kan det vara ett tecken på att den beror på andra saker än kamerorna. Detsamma gäller om minskningen inleddes långt efter att kamerorna sattes upp. Denna fråga kan studeras genom tidsserier.

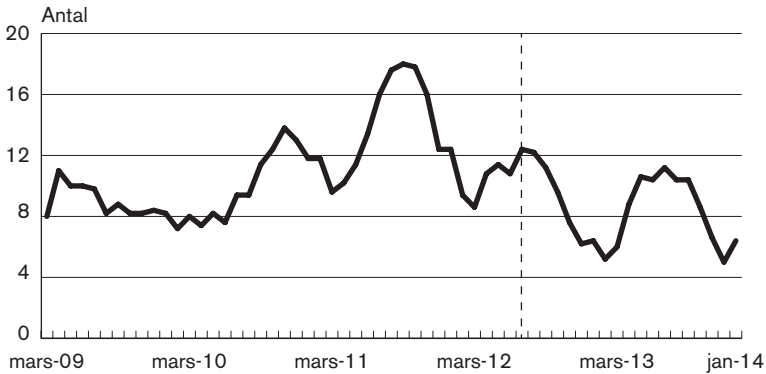
Den allmänna bilden av tidsserierna är att de inte är helt lätta att tolka. För ingen brottstyp sker en tydlig förändring just i samband med att kameraövervakningen påbörjades. För våld mot tjänsteman syns en tydlig nedåtgående trend, men den inleddes redan ett år innan kamerorna sattes upp.

Diagram 1. Utvecklingen av antalet anmälda fall av våld/hot mot tjänsteman per månad vid Medborgarplatsen, under fredagar och lördagar 21–06.



När det gäller misshandel framträder vissa indikatorer på en minskning efter att kamerorna satts upp, men mönstret är inte så lätt att utläsa eftersom säsongsvariationerna är stora. Det som framgår är dock en antydning att topparna är högre 2010 och 2011, det vill säga före kamerorna, än 2012 och 2013. Däremot kan man tydligt se att bottarna är lägre efter att projektet hade inletts, 2013 och 2014, än 2012 och 2011.

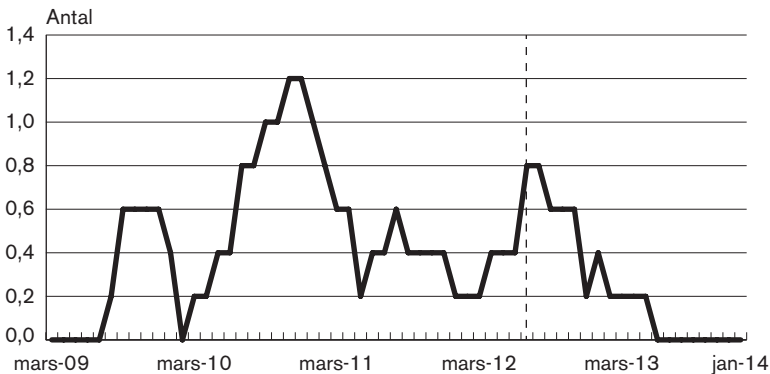
Diagram 2. Utvecklingen av antalet anmälda fall av misshandel per månad vid Medborgarplatsen, under fredagar och lördagar 21-06.



Fem månaders centererade glidande medelvärden. Den lodräta streckade linjen markerar kameraverksamhetens igångsättning.

Grövre våld är ett mycket mer ovanligt brott, vilket gör det svårt att dra slutsatser från enstaka år. Det kan dock konstateras att antalet sådana brott under fredags- och lördagsnätter var i genomsnitt 6–7 per år under 2010, 2011 och 2012. Under 2013, då merparten av kamerorna var igång hela året, hade antalet minskat till ett.

Diagram 3. Utvecklingen av antalet anmälda fall av grövre våld per månad vid Medborgarplatsen, under fredagar och lördagar 21-06.

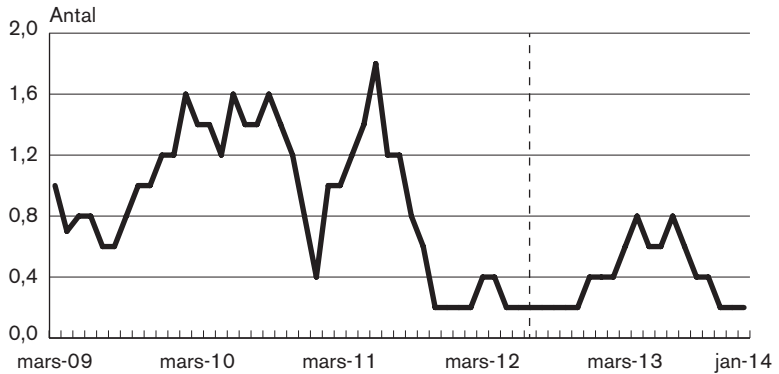


Fem månaders centererade glidande medelvärden. Den lodräta streckade linjen markerar kameraverksamhetens igångsättning.

Även sexualbrotten är antalsmässigt få och det är svårt att dra säkra slutsatser kring när minskningen sker. Den bedömning som kan göras är att minskningen inträder någon gång i slutet av 2011, alltså minst ett halvår innan kameraverksamheten startar vid Medborgarplatsen.

Diagram 4. Utvecklingen av antalet anmälda fall av sexualbrott per månad vid Medborgarplatsen, under fredagar och lördagar 21–06.

Fem månaders centererade glidande medelvärden. Den lodräta streckade linjen markerar kameraverksamhetens igångsättning.



Stureplan

Liksom på Medborgarplatsen har antalet anmälda brott vid Stureplan minskat under projekttiden i jämförelse med samma period åren innan. Minskningen är dock något mindre och ej statistiskt säkerställd. Sammantaget för alla sex brottstyper rör det sig om en genomsnittlig minskning på knappt fem anmälda brott per månad (9 procent), från 51 till 46. Granskas minskningen närmare är det dock endast under kameratid med bemanning, alltså fredags- och lördagskvällar och -nätter, som den anmälda

Tabell 8. Förändring i anmäld brottslighet vid Stureplan mellan perioden med kameraövervakning och jämförelseperioden, uppdelat på olika tider⁴⁴

Stureplan	Kameratid med bemanning	Kameratid utan bemanning	Övrig tid (ej kamera)
Misshandel	↗	↗	↗
Våld mot tjänsteman	↓	↘	↗
Olaga hot	↘	→	↘
Personrån	↗	↑	→
Sexualbrott	↓	↗	↗
Grövare våld	→	→	→
Totalt	↘	→	↗

Kameratid med bemanning: fredag och lördag 21–06

Kameratid utan bemanning: söndag–torsdag 21–06

Övrig tid: samtliga dagar 06–21

En nedåtgående pil ↓ betyder en signifikant minskning, ↘ betyder icke signifikant minskning på mer än 5 procent, → betyder en förändring som är mindre än 5 procent, ↗ betyder en icke signifikant ökning på mindre än 5 procent, ↑ betyder en signifikant ökning.

⁴⁴ Underlaget till tabellen finns i bilaga 4.

brottsligheten har minskat. Vid dessa tider har den minskat med 16 procent. Övriga tider var det en liten ökning med 4 procent.

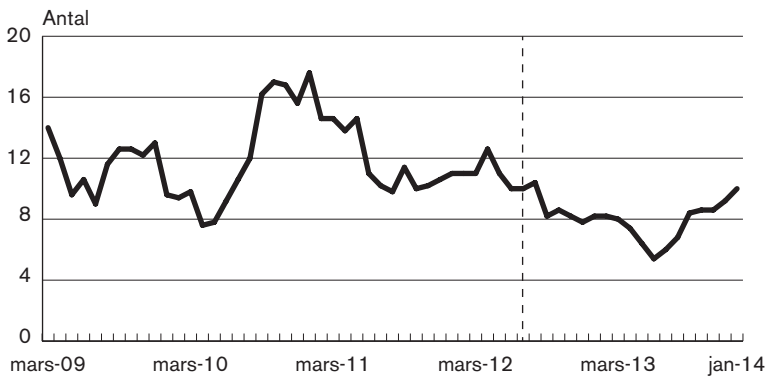
Två brottstyper har minskat signifikant under kameratid med bemanning

Av de sex studerade brottstyperna är det två som minskat signifikant under kameratid med bemanning – våld mot tjänsteman och sexualbrott. Antalet fall av våld mot tjänsteman har minskat med i genomsnitt fem per månad. Sexualbrotten har minskat från i genomsnitt ett per månad till ett varannan månad.

Tidsserieanalys talar för att sexualbrottens minskning är kopplad till kamerorna

Liksom när det gäller Medborgarplatsen har vi också fördjupat analysen genom att studera tidsserier. Vi har här inskränkt oss till de två brottstyper som visat en signifikant minskning. När det gäller våld mot tjänsteman är inte brottstrenden sådan att den tydligt kan länkas till kameraövervakningen. Dels inleddes minskningen redan före projektets start, dels var minskningen inte stabil under projekttiden. Istället syns en uppåtgående trend sedan sommaren 2013.

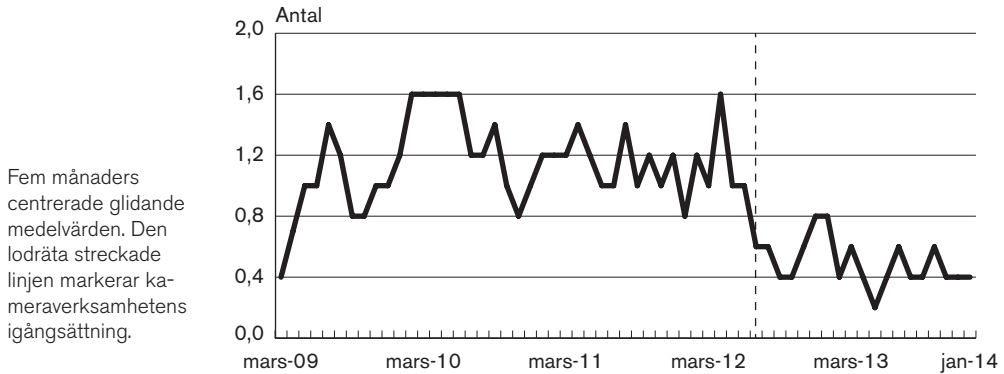
Diagram 5. Utvecklingen av antalet anmälda fall av våld/hot mot tjänsteman per månad vid Stureplan, under fredagar och lördagar 21–06.



Fem månaders centerade glidande medelvärden. Den lodräta streckade linjen markerar kameraverksamhetens igångsättning.

När det gäller sexualbrotten är det däremot väldigt tydligt att brottsnivån har legat på en lägre nivå än tidigare sedan sommaren 2012, det vill säga när kamerorna sattes upp.

Diagram 6. Utvecklingen av antalet anmälda fall av sexualbrott per månad vid Stureplan, under fredagar och lördagar 21–06.



Vilka andra åtgärder har vidtagits på platserna?

Det är vanligt att andra åtgärder för att förbättra miljön i ett område genomförs parallellt med kameraövervakning. Till exempel kan det handla om förbättrad belysning eller ökad polisnärvaro. Detta kan göra det svårt att analysera vad som är anledningen till en förändring i antal anmälda brott.

Brå har inte fått kännedom om några sådana förändringar på Stureplan och Medborgarplatsen under den period som kamerorna varit aktiva. Det är dock svårt att få en överblick över alla faktorer som kan påverka. Krogar kan ha bytt ägare eller personal, ändrat öppettider, en restaurang kan ha stängt. Men när det gäller Polisens arbetssätt på de två platserna är det åtminstone inte mycket som har förändrats sedan innan de första kamerorna togs i bruk. De förändringar som skett när det gäller Polisens arbetssätt är följande:

- Bemanningen av cityhelgsinsatsen har blivit mindre. Tidigare var avsikten att 60 poliser skulle arbeta inom cityhelgskommenderingen men sedan sommaren 2013 är styrkan reducerad till 30–40 poliser.
- Arbetstiderna inom cityhelgsinsatsen har förändrats. I snitt är arbetspassen inom cityhelg numera förlagda en timme senare.
- Polisen har börjat samarbeta med parkeringsvakterna. Detta samarbete upplevs leda till bättre ordningshållning på de platser med mycket trafik där felparkeringar annars är vanliga, vilket är fallet vid Stureplan. Samarbetet var dock inte särskilt etablerat vid tiden för denna rapport och har endast skett vid ett fåtal tillfällen.

Utöver det som nämnts finns det uppgifter som tyder på att Polisen har färre volontärer på platserna nu jämfört med före kamerorna.

Det finns dock inte någon dokumentation av när volontärerna närvarat, vare sig före eller under kameraperioden.

Minskningarna försvinner när hänsyn tas till utvecklingen i de jämförbara områdena

För att ytterligare belysa frågan om minskningen av antalet anmälda brott vid Medborgarplatsen och Stureplan beror på kameraövervakningen redovisas här hur antalet anmälda brott har utvecklats i dessa områden jämfört de fem jämförelseområdena. Jämförelserna görs med hjälp av kvoter där förändringen i de kameraövervakade områdena relateras till förändringen i jämförelseområdena.⁴⁵ Denna metod har bland annat använts i en tidigare metaanalys av kameraövervakning som Brå publicerat (Brå 2007:29) och benämns där som oddskvoter. Det som kvoterna visar är hur mycket brottsligheten i det kameraövervakade området har förändrats i proportion till i jämförelseområdena. En kvot som är större än 1 indikerar att minskningen av antalet brott har varit större i det undersökta området än i jämförelseområdena, medan en kvot som är mindre än 1 indikerar det omvända. I den tidigare nämnda metaanalysen (se avsnittet Tidigare erfarenheter av kameraövervakning) redovisades en sammanvägd kvot för 20 studier som undersökt effekten av kameraövervakning på brottslighet i stadskärnor i större städer och tätorter. Denna kvot beräknades till 1,08, vilket tolkades som att det i studierna fanns en liten, men inte statistiskt signifikant, minskning av brottsligheten till följd av kameraövervakningen (Brå 2007:29).

Av tabell 9 framgår att det endast är under kameratid med bemanning vid Medborgarplatsen som det kvarstår en minskning i brottsligheten när hänsyn tas till utvecklingen i jämförelseområdena. Det som kvarstår där är en 9-procentig minskning av antalet anmälda brott, vilket alltså ligger i nivå med resultaten i tidigare nämnda metaanalys.⁴⁶ Under kameratid utan bemanning har brottsligheten vid Medborgarplatsen utvecklats nästan på exakt samma sätt som i jämförelseområdena.

Vid Stureplan har däremot brottsligheten ökat i jämförelse med jämförelseområdena: med 14 procent under kameratid med bemanning och med 23 procent under kameratid utan bemanning.

⁴⁵ Kvoterna beräknas genom att dividera den procentuella förändringen i jämförelseområdet med den procentuella förändringen i försöksområdet.

⁴⁶ Det bör dock också nämnas att ett av områdena som ingår i kontrollgruppen, Fridhemsplan, har en större minskning av anmälda brott under tiden som svarar kameratid med bemanning, än vad Medborgarplatsen har.

Tabell 9. Antal anmälda brott före och efter kameraövervakningen i de kameraövervakade områdena och jämförelseområdena, samt förändring i procent. För de kameraövervakade områdena även förändring i förhållande till jämförelseområdena uttryckt som kvot, samt i procent.

	Antal anmälda brott före	Antal anmälda brott efter	Förändring i procent	Förändring i proportion till jämförelse- områden (kvot)	Förändring i relation till jämförelseområden (%)
Medborgarplatsen					
Kameratid med bemanning	482	324	-33	1,09	-9
Kameratid utan bemanning	320	267	-17	0,99	+1
Ej kameratid	183	253	+38	0,81	+23
Stureplan					
Kameratid med bemanning	631	530	-16	0,88	+14
Kameratid utan bemanning	286	291	+2	0,82	+23
- Ej kameratid	53	63	+19	0,95	+6
Jämförelseområden					
Kameratid med bemanning	650	478	-26		
Kameratid utan bemanning	435	361	-17		
Ej kameratid	334	376	+13		

Den sammantagna bilden är att Stureplan inte har en mer positiv brottsutveckling än jämförelseområdena och att Medborgarplatsen har ett något bättre resultat än jämförelseområdena, men att skillnaden är liten.

En fråga som slutligen kan ställas utifrån den internationella forskning som finns är om kameraövervakningen kan tänkas leda till en ökad anmälningsbenägenhet. Om så är fallet kan det finnas dolda positiva effekter. Det skulle till exempel kunna vara så att Polisen på Stureplan och Medborgarplatsen får kännedom om och anmäler fler brott på helgerna när kamerorna övervakas i realtid. Brå bedömer dock inte detta som så troligt eftersom bemanningen av poliser på de två platserna varit mycket hög redan före kameraövervakningen och snarare minskat under det senaste året.

Beror minskningarna i anmälda brott på kamerorna?

Det som skulle kunna tala *för* att kameraövervakningen haft effekt är att antalet brott har minskat på ett säkerställt sätt under helgnätterna. Eftersom samma minskning inte syns under övriga tider då kamerorna är igång, skulle det kunna tala för att bemanningen under helgen har betydelse för nedgången. En möjlig hypotes är att minskningen hänger samman med kameraoperatörernas arbete med att avstyra händelser och initiera LOB-ärenden. Med den hypotesen är det dock svårt att förklara varför brotten på hel-

gera har minskat mer på Medborgarplatsen än på Stureplan. Om kameraoperatörernas arbete skulle ligga bakom minskningen borde de i så fall ha arbetat mer aktivt med händelser på Medborgarplatsen än på Stureplan. De protokoll som finns tyder dock inte på det. Antalet initierade LOB-ärenden är lika många vid Stureplan som vid Medborgarplatsen och antalet avstyrda händelser verkar vara fler vid Stureplan.

Enbart det faktum att kamerorna är igång tycks däremot inte ha påverkat brottsligheten. Det är inte helt förvånande med hänsyn till tidigare forskning och att kännedomen om kamerorna fortfarande är låg bland dem som besöker platserna (se avsnittet *Upplevelser av de övervakade platserna*).

Även om minskningen av de anmälda brotten på helgnätterna är positiv, talar resultaten i huvudsak *emot* att den beror på just kameraövervakningen.

- För det första har den anmälda brottsligheten minskat på liknande sätt i de jämförbara jämförelseområdena.
- För det andra visar inte tidsserieanalyserna på något enhetligt sätt att minskningarna i antalet anmälda brott sammanfaller med införandet av kameraövervakningen. I vissa fall började minskningarna redan före kameraövervakningen; i andra fall skedde inte nedgången förrän kamerorna varit igång ett bra tag.

Användning av kamerorna i utrednings- och lagföringsarbete

När kameror monteras på en plats finns ofta en förhoppning om att bilder och film från dessa ska kunna användas i brottsutredningar. I Polisens ansökan om tillstånd att kameraövervaka Stureplan och Medborgarplatsen tas möjligheten upp att lättare kunna utreda och bevisa brott som ett syfte med kameraövervakningen. För att undersöka om detta syfte har kunnat uppfyllas har Brå gått igenom samtliga utredningar där material från kamerorna har inhämtats under perioden januari–september 2013. I de fall ärendena gått vidare till tingsrätten har också Brå tagit del av domar.

Film har begärts in i 81 ärenden

Utredande polis har begärt in film från kamerorna i totalt 81 ärenden under perioden. Av dem var 72 tillgängliga för Brå att analysera.⁴⁷ Dessa siffror kan sättas i relation till att det under samma period anmäldes drygt 600 brott av de aktuella brottskategorierna på de kameraövervakade platserna under de tidsperioder som kamerorna är aktiva.

Av de ärenden som Brå gått igenom har i stort sett lika många händelser inträffat vid Stureplan som vid Medborgarplatsen. Det var främst två saker som utredarna ville få mer information om genom filmerna. Den ena var hur själva brotts handlingen gått till, till exempel vem som startade ett slagsmål. Det andra var information om misstänkta personer genom bilderna.

Många oanvändbara filmer

Trots att en händelse inträffar i ett kameraövervakat område under den tidsperiod som kamerorna är aktiva är det inte säkert att något av intresse finns på film. I 49 av de 72 ärendena visade det

⁴⁷ Övriga nio ärenden är sekretessbelagda eller inte avslutade.

sig att filmen inte innehöll något av värde för utredningen. I närmare två tredjedelar av dessa fall hade kameran inte varit riktad mot brottsplatsen eller varit ur funktion. I de övriga fallen fanns det i och för sig bilder från brottsplatsen men de var antingen på för långt avstånd eller suddiga av annat skäl. Detta innebär att det i 23 av de studerade ärendena fanns film som kunde vara av betydelse för brottsutredningen.

Det vore rimligt att de oanvändbara filmerna oftare hänförde sig till tider då kamerorna inte är bemannade, så är dock inte fallet. Operatörernas närvaro tycks inte öka sannolikheten för att något av intresse för brottsutredningarna fångas på film.

I de ärenden där det fanns video med relevant innehåll rör något fler händelser på eller i närheten av Stureplan än Medborgarplatsen. De brott som avses är framför allt misshandel.

Tabell 10. Brotts för vilka det finns video med relevant innehåll

Brottskategori	Antal
Misshandel (inkl. försök)	11
Våld eller hot mot tjänsteman (inkl. försök)	8
Stöld (inkl. grov och försök)	5
Våldsamt motstånd	3
Rån (inkl. försök)	2
Narkotika	2
Olaga hot	2
Övrigt	3

Utifrån vad som framkommer i utredningarna har Brå gjort en bedömning av vilken funktion filmen haft för utredningen i de 23 ärendena. Två alternativ finns:

- Att videon varit betydelsefull som bevisning i ärendet och gett relevant information.
- Att videon utgör ett kompletterande bevis i kombination med annat.

I åtta av de 23 ärendena gör Brå bedömningen att videon har varit en betydelsefull bevisning. Det kan till exempel handla om att den som misstänks för brottet har fått se filmen i samband med förhör och därmed erkänt det. Det kan också handla om att hela sekvensen finns filmad och att filmen ger en tydlig bild av skeendet.

Att materialet varit användbart som komplement är vanligare. I 15 utredningar bedömer vi att videon varit ett komplement till andra uppgifter. Det handlar till exempel om händelser där det finns flera oberoende vittnen eller då andra kameror också fångat händelsen men på närmare håll.

När material på något sätt varit användbart i utredningen har det i alla ärenden utom ett handlat om att videon hjälpt till att föra utredningen framåt. I det ärendet har videomaterialet istället lett till beslut om att lägga ner utredningen. Detta kunde göras i och

med att utredaren kunde se på inspelat material att den händelse som blivit anmäld aldrig inträffat.

Lagföring av ärenden med kameramaterial

Att det finns film som varit av betydelse för utredningen är inte liktydigt med att ärendet klaras upp. Ofta räcker inte filmen (eller den kompletterande bevisningen) för att styrka vem som begick brottet. Endast tretton av de 23 utredningarna överlämnades till åklagare, övriga lades ned. Andelen ärenden som överlämnats till åklagare är dock dubbelt så stor jämfört med de ärenden i materialet där det inte fanns någon användbar film.

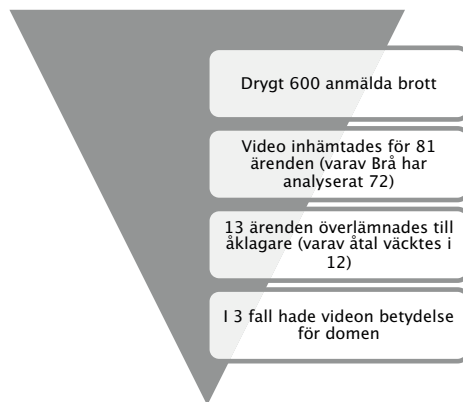
För de ärenden som överlämnades till åklagare väcktes det åtal i tolv fall; ett lades ner av åklagaren. I åtta av de ärenden som gick till rättegång har dom fallit.

Videoinspelningen tycks ha haft särskilt stor betydelse för de beslut som domstolen fattat i tre fall. I dessa fall visade videoinspelningen att den tilltalade begår brottet eller att personen uppträdde på ett sådant sätt att rätten kunde bortse från argument om att denne agerade i nödvärn.

I fallbeskrivningarna i bilaga 5 finns exempel på när material från kamerorna varit av betydelse för den fällande domen.

Det är mycket som ska sammanfalla för att en händelse ska finnas på film med god kvalitet. Det rör sig också ofta om brott som är svåra att reda ut, till exempel på grund av att ord ofta står mot ord, även om en händelse finns inspelad betyder inte det att alla faktorer blir klarlagda. Avslutningsvis kan användningen av kameramaterial i utredningsarbetet illustreras som i bild 3.

Bild 3. Sammanfattande bild över användningen av kameramaterial i utredningsarbetet under perioden januari–september 2013



Referenser

Armitage, R. m.fl. (1999). Burnley CCTV Evaluation. *Crime Prevention Studies* 1999, 10:225–249.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2003). Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte. Rapport 2003:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). Kameraövervakning och brottsprevention. Rapport 2007:29. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). Kameraövervakning i Landskrona. Rapport 2009:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen. Delrapport 1 – implementering och utgångsläge. Rapport 2013:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brown, B. (1995). *CCTV in Town Centres: Three Case Studies*. Crime Detection and Prevention Series Paper 68. London: Home Office.

Clarke, R.V. och Cornish, D.B. (1985). *Modeling offenders decisions: A framework for research and policy*. Crime and Justice: An annual review of research: Vol 6. Chicago: University of Chicago Press.

Ditton, J. (1998). Public support for town centre CCTV schemes: Myth or reality? I Norris, C. m.fl (red.). *Surveillance, Closed Circuit Television and Social Control*. Aldershot: Ashgate.

Farrington, DP. m.fl. (2007). The effects of closed-circuit television on crime: Meta-analysis of an English national quasi-experimental multi-site evaluation. *Journal of Experimental Criminology* 2007, 3:21–38.

- Gill, M. m.fl. (2005). *Assessing the impact of CCTV: the South City Case Study*. Home office online report 11/05. London: Home Office.
- Gill, M. och Spriggs, A. (2005). *Assessing the impact of CCTV*. Home office research study 292. London: Home Office.
- Helten, F. och Fischer, B. (2004). *What do people think about CCTV? Findings from a Berlin survey*. Working paper no 13. Berlin: Berlin Institute for Social Research.
- Honnes, T. och Charman, E. (1992). *Closed Circuit Television in Public Places: It's acceptability and perceived effectiveness*. Crime prevention unit series: Paper No 35. London: Home Office.
- Klauser, F.R. (2007). Difficulties in revitalizing public space by CCTV. Street prostitution surveillance in the Swiss city of Olten. *European Urban and Regional Studies*, 2007, 4:337–348.
- Ratcliffe, J. (2006). *Video Surveillance of Public Places*. Response Guide No. 4. Centre for problem-oriented policing. Washington: U.S. Department of Justice.
- Short, E. och Ditton, J. (1998). Seen and now heard. Talking to the targets of open street CCTV. *The British Journal of Criminology* 1998, 38:404–428.
- Sivarajasingam, V. m.fl. (2003). Effect of urban closed circuit television on assault injury and violence detection. *Injury Prevention* 2003, 9:312–316.


Bilagor


Bilaga 1. Kamerornas placering

STUREPLAN - ÖVERSIKTSKARTA- TÄCKNINGSMRÅDE

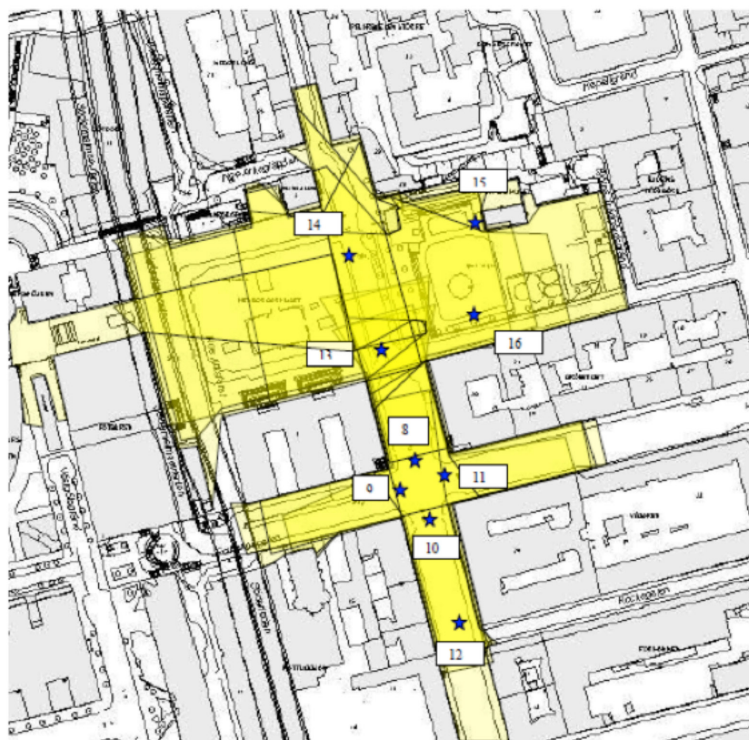


Gatu&Fastighetskontoret 2006-02-13 Skala = 1:2042

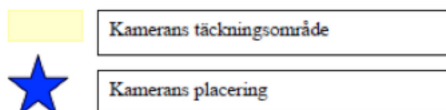
 Kamerans placering

 Kamerans täckningsområde

MEDBORGARPLATSEN – ÖVERSIKTSKARTA- TÄCKNINGOMRÅDE



Gatu & Fastighetskontoret 2006-02-13 Skala 1:1500



Bilaga 2. Metodgenomgång

Nedan följer en redogörelse för de metoder som ligger till grund för rapporten.

Källor till redogörelse för lägesbeskrivning

För att beskriva situationen på Stureplan och Medborgarplatsen har flera olika källor använts:

- enkäter till boende
- enkäter till personer som arbetar på krog eller restaurang
- intervjuer med övriga arbetare
- intervjuer med besökare
- statistik över anmälda brott

Motsvarande datainsamling gjordes även inför den första delrapporten. Den mätningen fungerar som en nollmätning och årets resultat kan jämföras med resultaten från den.

Syftet med enkäterna och intervjuerna är att ta reda på hur personer som vistas på Stureplan respektive Medborgarplatsen upplever området samt vad de har för inställning till kameraövervakningen. Totalt har Brå varit i kontakt med cirka 1 800 personer under respektive mätperiod.

Tabell 1. Antal svar från respektive målgrupp fördelat på plats och mätperiod

	Stureplan		Medborgarplatsen	
	Rapport 1	Rapport 2	Rapport 1	Rapport 2
Boende	533	468	657	694
Besökare	257	210	263	202
Arbetar på krog etc.	89	75	54	57
Övrigt arbete	29	31	29	31
Svar totalt	908	784	1 003	984

Enkäter till boende

Även det andra året skickade Brå ut enkäter som ett brevlåde-adresserat utskick till samtliga hushåll inom en bestämd radie från Medborgarplatsen respektive Stureplan. Målet var att nå cirka 1 000 hushåll på vardera platsen. Då Brå endast hade adresser och inte kände till om någon faktiskt bodde på adressen är denna siffra mycket osäker, därför går det inte heller att ge något mer än en indikation på svarsfrekvensen. Varje hushåll mottog tre enkäter så att flera personer i samma hushåll hade möjlighet att svara. Totalt besvarades enkäten av 1 162 personer, varav 468 var från boende på Stureplan och 694 från Medborgarplatsen. Enkäten skickade till totalt 1 216 hushåll på Medborgarplatsen och de 694 svaren kom från 443 hushåll – svarsfrekvensen sett till hushåll blir 36 procent men då har hänsyn inte tagits till att populationen i reali-

teten var mindre eftersom samtliga adresser inte var till hushåll. På Stureplan är svarsfrekvensen enligt samma beräkning 25 procent. Enkäten skickades till 1 314 hushåll på Stureplan, och de 468 svaren kom från 335 hushåll. Svaren inkom under hösten och vintern 2013. Frågorna rörde framför allt upplevelser av trygghet och våld samt attityder till kameraövervakning.

Enkäter till personer som arbetar på krog eller restaurang

Personer som arbetar på krog eller är ordningsvakter på Stureplan och Medborgarplatsen ombads besvara liknande frågor som de som ställdes till de boende. Även detta gjordes i enkätform. I september 2013 delade Brå ut enkäter till de krogar som ligger inom de kameraövervakade områdena. Då det inte inkom tillräckligt många svar gjordes ytterligare ett försök där Polisens krogkommission delade ut enkäter till de krogar som närvarade på deras ordningsvaksutsättningar. Därefter har Polisen skickat enkätsvaren till Brå. Brå påminde de krogar som inte inkommit med svar genom telefonsamtal, mejl eller personliga besök.

Då uppgifter om antalet anställda saknas kan ingen svarsfrekvens räknas ut. Totalt inkom 132 svar, 75 för Stureplan och 57 för Medborgarplatsen. De yrkesgrupper som besvarat enkäten är framför allt ordningsvakter, serverings- och kökspersonal, krogägare, restaurangchefer och entrévärdar.

Intervjuer med övriga arbetare

I september 2013 genomfördes 62 intervjuer med personer som arbetar på Stureplan och Medborgarplatsen (31 personer på varje plats). De flesta intervjuer genomfördes en onsdagskväll klockan 18–21, några gjordes dock under helgnätter. Majoriteten av de svarande är taxichaufförer. Då vi saknar uppgifter om antalet anställda kan ingen svarsfrekvens räknas ut.

Ett frågeformulär användes som stöd vid intervjuerna. Frågorna handlar huvudsakligen om upplevelser av trygghet och våld samt attityder till kameraövervakning. Fasta svarsalternativ användes, men intervjuaren hade också möjlighet att anteckna övriga kommentarer.

Intervjuer med besökare

Totalt gjordes 412 på-stan-intervjuer med personer som besöker platserna, varav 210 på Stureplan och 202 på Medborgarplatsen. Intervjuerna genomfördes av personal från Brå under sensommaren 2013. De gjordes under tider som kamerorna är aktiva, det vill säga under helgnätter.

Intervjuerna påminde om dem som genomfördes med övriga arbetare och täckte liknande frågeområden.

Intervjuer med besökare gjordes efter en systematik för att minimera risken att urvalet inte skulle bli representativt. Det finns dock vissa faktorer som är svåra att påverka, till exempel förekommer

det att folk tar en omväg när de ser att en person tar kontakt med förbipasserande. Det är också svårt att säga något om gruppen som väljer att inte vara med, eftersom många över huvud taget inte svarar när de blir tillfrågade om att medverka i en intervju. Vi kan alltså inte heller säga något om svarsfrekvensen för besökarna.

Brottsstatistik

Registeruppgifter från Polisens geografiska system Hobit används för att beskriva brottsutvecklingen i de aktuella områdena, samt i övriga staden. Det som undersöks är utvecklingen av de anmälda brotten, vilket avser brott mot person⁴⁸ som skett utomhus på Stureplan respektive Medborgarplatsen, samt övriga staden.

Svagheter i enkät- och intervjustudien

Att göra enkät- och intervjustudier av det slag som gjorts är förknippat med flera problem. Det är till exempel svårt att få fullständiga och korrekta uppgifter om populationen, det vill säga vilka som bor, arbetar eller av andra skäl vistas i ett område. Problem med bortfall är också vanligt.

De svagheter som vi stött på gäller framför allt följande:

- Det gick inte att få någon säker bild av hur många som arbetade i områdena och därmed vet vi inte hur stort bortfallet är. Vi vet också för lite om de som arbetar på platserna för att säga om urvalet är representativt.
- Trots att vi strävade efter att skapa rutiner för att urvalet av besökare skulle bli representativt är det inte säkert att vi lyckades i praktiken.
- Bortfallet av hushållen som besvarade enkäten är relativt stort. Dessutom vet vi inget om bortfallet på individnivå.

För att minimera risken för felaktiga bedömningar utifrån resultaten tolkas de försiktigt och när det är möjligt används flera olika källor för att besvara en fråga.

Källor till redogörelse för Polisens arbete med kamerorna

För att beskriva hur Polisens arbete med kamerorna sett ut har följande källor använts:

- deltagande observationer
- skriftligt material från Polisen
- intervjuer med kameraoperatörer
- intervjuer med poliser i yttre tjänst.

⁴⁸ Brottskod 0303, 0304, 0307, 0308, 0310, 0311, 0312, 0313, 0355, 0356, 0357, 0358, 0375, 0376, 0377, 0378, 0405, 0406, 0607, 0638, 0644, 0646, 0648, 0650, 0656, 0658, 0660, 0662, 0668, 0855, 0856, 0885, 0892, 0896, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 9317, 9318, 9319, 9320, 9341, 9342, 9343, 9344, 9806, 9808, 9810, 9812.

Även i detta avseende gjordes motsvarande datainsamling inför den första delrapporten. Årets resultat kan ställas i förhållande till mätningen föregående år.

Deltagande observationer

Inför första delrapporten genomförde Brå vid två tillfällen deltagande observationer av kameraoperatörernas arbete vid LKC. Inför andra delrapporten gjordes en observation. Observationerna har gjorts i november 2012, januari 2013 och oktober 2013. Alla observationer har genomförts på nätter mellan fredag och lördag. Det första tillfället skedde mellan klockan 22 och 03, det andra klockan 01 till 04 och det tredje klockan 03 till 06. Ett observationsschema användes som stöd för observationerna.

Brå har också närvarat på Polisens helgunderättelseutskott vid ett tillfälle.⁴⁹ Inför förra delrapporten deltog Brå i den utbildning som Polisen höll för några av de operatörer som arbetar med kamerorna. Utbildningen hölls i december 2012 och tre operatörer deltog. Dessa hade valts ut då de bedömdes som lämpliga att i sin tur utbilda andra operatörer.

Skriftligt material från Polisen

Efter avslutat arbetspass gör kameraoperatörerna en utvärdering av passet, ett så kallat deskprotokoll. I protokollet ska kameraoperatören redogöra för sitt arbete och beskriva händelser som uppstått under natten, hur kamerorna kommit till användning, vad som fungerat bra och vad som kan bli bättre, informera om samverkansarbete och övriga kommentarer.⁵⁰ Dessa har använts som underlag för att beskriva arbetet med kamerorna från operatörernas perspektiv.

I denna rapport ingår protokoll från april 2013 till och med februari 2014.⁵¹ Brå har fått tillgång till dokumentation från så gott som alla helger under denna period.

Som ett komplement till deskprotokollen har Brå gått igenom händelserapporter⁵² som har anknytning till kamerorna.

⁴⁹ På helgunderättelseutskottet informeras en del av dem som ska arbeta under kommande helg om läget på stan, till exempel handlar det om hur föregående helg fortlöpte och om det är några särskilda evenemang på gång.

⁵⁰ Operatörerna har hanterat denna uppgift på olika sätt. Vissa har skrivit ett deskprotokoll för varje arbetspass medan andra har slagit ihop erfarenheterna från en hel helg i ett protokoll. Majoriteten har skrivit ett protokoll för fredagen och ett annat för lördagen. Hur detaljerade protokollen är varierar också. De flesta är tillräckligt utförliga för att utgöra grund för en analys men ibland är dokumentationen så begränsad att den inte går att analysera. De flesta protokollen är skrivna i en mall som används för cityhelgskommenderingen.

⁵¹ I föregående delrapport var perioden juli 2012 till och med mars 2013.

⁵² Händelserapporter (HR) upprättas i samband med ett polisärende. Av rapporterna framgår bland annat vilken tid en patrull anländer till platsen och vilka åtgärder som vidtas.

Brå har också mottagit felrapporter om kamerorna och på så sätt fått reda på längre driftsstörningar.

Intervjuer med kameraoperatörer

Brå har intervjuat samma två kameraoperatörer som intervjuades inför delrapport ett. De strukturerade intervjuerna gjordes via telefon i januari och februari 2014. Frågorna handlade om deras erfarenheter av att arbeta med kamerorna och om kamerorna fyller en funktion.

Intervjuer med poliser i yttre tjänst

Liksom inför delrapport ett har Brå gjort strukturerade telefonintervjuer med sex poliser som tjänstgör i yttre tjänst vid Medborgarplatsen och Stureplan: en insatsledare, tre gruppchefer och två polisassistenter. Det var samma personer som intervjuades inför delrapport 2 som inför 1, förutom en polisassistent som var tjänstledig under hela intervjuperioden och därför fick ersättas med en annan person med liknande bakgrund.

Poliserna tillfrågades om hur de tycker att arbetet med kamerorna fungerar och hur det påverkar deras arbetsmetoder.

Intervjuerna genomfördes via telefon i januari och februari 2014.

Källor till redogörelse för kamerornas funktion i utrednings- och lagföringsarbetet

Redogörelsen för hur kameramaterial har använts i utrednings- och lagföringsarbetet har tillkommit i denna rapport. Inför den första delrapporten var inte uppföljningsperioden tillräckligt lång för att det skulle vara meningsfullt att undersöka kamerornas användning i detta avseende.

Genomgång av utredningar

När en utredare vill ta del av inspelat material från kamerorna ska han eller hon begära ut video från Bildanalysgruppen. Brå har gått igenom utredningar för brott som begåtts mellan januari och september 2013 där Bildanalysgruppen levererat videofilmer. Totalt rörde det sig om 72 stycken. I urvalet ingick ytterligare nio ärenden men sex av dem var av olika anledningar åtkomstskyddade och tre handlade om pågående ärenden, de var därför inte tillgängliga för Brå.

Utredningarna gicks igenom med stöd av ett kodschema. Till exempel kodades vad för slags brott det handlade om, om kamerorna varit bemannade eller ej, om den video som levererats innehöll något relevant, vad för annan bevisning som fanns, om det fanns några anmärkningar på videons kvalitet. Vi gjorde också en bedömning om hur användbart kameramaterialet var för utredningen.

Av de 72 ärendena väcktes åtal i 16 fall, tolv av dessa hade relevanta videoupptagningar. Brå har gått igenom tio domar, resterande sex ärenden var fortfarande öppna. Även här användes ett kodschema som stöd när materialet analyserades.

Bilaga 3. Resultat av enkäter och intervjuer med personer som vistas på Stureplan respektive Medborgarplatsen

Resultat i mätningen inför delrapport 1. Redovisning i procent.

Personer som ... på X		Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker	Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker
N		533	29	89	257	657	29	54	263
BAKGRUND									
Kön	Man	46,3	75,9	73	58,9	47,3	96,6	84,9	58,2
	Kvinna	53,7	24,1	27	41,1	52,7	3,4	15,1	41,8
Ålder	Under 20	1,3	6,9	2,2	11,4	3,2	7,4	3,7	18,5
	20-30	15,2	44,8	53,9	55,3	11,9	48,1	48,1	45,2
	31-45	18,2	37,9	38,2	24,7	25,9	33,3	29,6	27
	46-60	19,3	10,3	3,4	7,8	24,4	11,1	11,1	7,7
	över 60	46,0		2,2	0,8	34,7		7,4	1,6
	medelvärde	54,4		30		50,7		31,4	
	median	58		29		51		29,5	
Arbetsplats	Taxi	58,6				64,3			
	Jourbutik/gatukök etc	17,2				35,7			
	Annat	24,1							
Vad arbetar du med?	Krogägare/restaurangchef					15,4			
	Barpersonal/servering					44,2			
	Ordningssvakt/dörrvakt					28,8			
	Entrévärd					10,1			
	Annat					7,9			
Bor du ensam eller tillsammans med någon?	Bor ensam	38,8				26			
	Bor tillsammans med någon	61,2				74			
Hade ip sällskap eller var ensam?	Sällskap					67,8			
	Ensam					32,1			
Hur länge har du arbetat i området?	Kortare än 2 år	51,7				29,2			
	2-9 år	34,5				47,2			
	10 år eller mer	13,8				23,6			
	medelvärde	3,3				5,9			
	median	1,5				5			
Hur länge har du bott i området?	Mindre än 3 år	20,4				20,1			
	3-9 år	22,1				29,2			
	10-20 år	28,2				25,1			
	Mer än 20 år	29,3				25,6			
	medelvärde	15,6				13,6			
	median	11				10			
Hur ofta brukar du vara på X nattetid? (Till personer som arbetar på krog: Hur ofta brukar du arbeta på X?)	I stort sett aldrig	34,5		1,1	21,6	15,8		5,8	12,2
	Mindre än 1 gång/månad	20,1		3,4	19,6	14,9	3,4	1,9	16
	1 eller några gånger/månad	29,6	13,8	6,7	24,7	31,2	10,3	1,9	25,1
	1 eller ett par gånger/vecka	14,6	41,4	61,8	25,9	33,6	55,2	57,7	24
	Nästan varje natt	1,1	44,8	27	8,2	4,3	31	32,7	22,8
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	Besöka nattklubb/rest etc.	24,2				71,9			
	Bor här					10,2			
	Passerar	74,2				88,5			
	Annat	1,6				18			
						1,7			
						30,2			

Personer som ... på X		Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Be- söker	Ar- betar	Bor	Ar- betar	Be- söker	Ar- betar
TRYGGHET									
Om du går ut ensam en kväll i området där du bor, hur känner du dig då?	Går aldrig ut ens. sena kvällar	11,4				10,7			
	Mycket trygg	18,3				13,9			
	Ganska trygg	54,9				57,8			
	Ganska otrygg	12,2				15			
	Mycket otrygg	3				2,3			
	Vet ej	0,2				0,3			
<i>Bas: Går aldrig ut ensam</i>	<i>n</i>	64				70			
Vilket av följande är skälet till att du aldrig går ut ensam sent på kvällen?	Ingen anledning/möjlighet	64,1				60			
	Otrygg	32,8				31,4			
	Annat skäl	3,1				5,7			
	Vet ej					2,8			
Är du orolig för att utsättas för våld när du är på X nattetid?	Är inte på X nattetid	29,9				19,4			
	Ja, ofta	4,5	3,4	3,4	1,6	4	10,3		2,7
	Ja, ibland	20,4	41,4	30,7	11,8	29,4	44,8	20,4	14,2
	Nej, är inte orolig	42,3	55,2	64,8	86,7	45,2	44,8	74,1	83,1
	Vet ej	2,8		1,1		2		5,6	
Är du orolig för att nära anhöriga ska utsättas för våld när de är på X nattetid?	Har ej anh. som vistas på X natt	21,3				16,8			
	Ja, i stor utsträckning	11,1				12,1			
	Ja, i viss utsträckning	42,6				42,8			
	Nej, inte alls	21,5				25,2			
	Vet ej	3,4				3,1			
Är du orolig över brottsligheten i samhället?	Ja, i stor utsträckning	33,3	25	24,7		26,9	32,1	9,3	
	Ja, i viss utsträckning	60,3	35,7	60		64,4	35,7	59,3	
	Nej, inte alls	5,3	39,3	12,9		6,4	32,1	27,8	
	Vet ej	1,1		2,4		2,3		3,7	
Upplever du att det är problem med våld och bråk på X nattetid?	Ja, mycket stora	5,2		5,6	3,5	8	13,8	1,9	3
	Ja, ganska stora	16,8	10,3	21,3	9,4	24	20,7	17	16,7
	Ja, men ganska små	29,4	62,1	58,4	23,4	32,8	31	45,3	39,2
	Nej, inget problem alls	16,8	27,6	10,1	57,8	14,2	31	24,5	35,7
	Vet ej	31,7		4,5	5,9	21	3,4	11,3	5,3
Upplever du att det förutom våld är några andra ordningsproblem på X?	Mycket stora	5,8		8		12,7	6,9		
	Ganska stora	17,3	6,9	27,6		30,3	13,8	18,5	
	Ganska små	34,3	58,6	44,8		36,8	24,1	40,7	
	Inget problem alls	16,8	34,5	13,8		9,3	55,2	29,6	
	Vet ej	25,8		5,7		10,9		11,1	
Händer det att du undviker X för att du tycker att det är en obehaglig plats?	Ja, ofta	6,1			1,2	4,3			1,9
	Ja, ibland	16,1			5,5	20,1			9,6
	Nej	74,2			91,4	73,8			87
	Vet ej	3,6			2	1,9			1,5
Har du bevittnat något fysiskt våld på X någon gång de senaste 12 månaderna?	Ja	13,8	27,6	71,6	25,4	25	51,7	50	31,2
	Nej	82,8	68,9	25	73,8	73	48,3	50	68,1
	Vet ej	4	3,4	1,1	0,8	2			0,8
KAMERAÖVERVAKNING									
Kände/känner du till att polisen håller på att införa kameraövervakning på X?	Ja	52,5	32,1	64,8	23,6	69,8	35,7	60,4	23,2
	Nej	47,6	67,9	35,2	76,4	30,2	64,3	39,6	76,8
Har du något emot att polisen inför kameraövervakning på X?	Ja	4,3	10,7	10,7		8,8	7,1	27,8	
	Nej	93	85,7	84,5		87,9	89,3	72,2	
	Vet ej	2,6	3,6	4,8		3,3	3,6		

Personer som ... på X		Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker	Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker
Har du något emot kameraövervakning generellt?	Ja	13,4	18,5	15,3		21,3	18,5	25,9	
	Nej	82,9	70,4	82,4		70,6	74,1	66,7	
	Vet ej	3,8	11,1	2,4		8,1	7,4	7,4	
Tror du att du skulle känna dig tryggare på X om polisen hade kameraövervakning här?	Ja, i stor utsträckning				24,2				18,1
	Ja, lite				21,1				24,6
	Nej				50				54,2
	Vet ej				4,7				3,1
Tror du att din trygghet kommer påverkas när polisen inför kameraövervakning? Hur?	Mer trygg	62,7	57,1	47,1		49,5	60,7	33,3	
	Opåverkad	26,2	42,9	40,2		34	39,3	50	
	Mindre trygg	1,1		4,6		2		14,8	
	Vet ej	10		8		14,5		1,9	

Resultat i mätningen inför delrapport 2. Redovisning i procent.

Personer som ... på X		Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker	Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker
N		468	31	75	210	694	31	57	202
BAKGRUND									
Kön	Man	46,8	96,7	83,6	63,0	46,1	93,5		54,0
	Kvinna	53,2	3,3	16,4	37,0	53,9	6,5		46,0
Ålder	Under 20	2,6	3,3		10,5	2,6	3,2		10,9
	20-30	12,7	40,0		55,0	11,6	22,6		43,6
	31-45	18,7	26,7		22,5	22,3	38,7		33,7
	46-60	22,5	30,0		8,1	27,9	35,5		6,4
	över 60	43,6			3,8	35,6			5,4
	medelvärde median	53,7 57				51,9 53			
Arbetsplats	Taxi		61,3				71,0		
	Jourbutik/gatuköt etc		35,5				25,8		
	Annat		3,2				3,2		
Vad arbetar du med?	Krogägare/restaurangchef			8,2				15,8	
	Barpersonal/servering			47,9				61,4	
	Ordningsvakt/dörrvakt			19,2				3,5	
	Entrévärd			16,4				3,5	
	Annat			8,2				15,8	
Bor du ensam eller tillsammans med någon?	Bor ensam	39,5				25,4			
	Bor tillsammans med någon	60,5				74,6			
Hade ip sällskap eller var ensam?	Sällskap				73,8				62,9
	Ensam				25,2				36,1
Hur länge har du arbetat i området?	Kortare än 2 år		45,2				35,5		
	2-9 år		38,7				51,6		
	10 år eller mer		16,1				12,9		
	medelvärde		5,0				5,2		
	median		2				3		
Hur länge har du bott i området?	Mindre än 3 år	16,4				19,0			
	3-9 år	27,4				31,6			
	10-20 år	26,0				25,3			
	Mer än 20 år	30,2				24,1			
	medelvärde	16				13,1			
	median	12				9			

	Personer som ... på X	Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker	Bor	Ar- betar	Arbetar krog	Be- söker
Hur ofta brukar du vara på X nattetid? (Till personer som arbetar på krog: Hur ofta brukar du arbeta på X?)	I stort sett aldrig	32,6		6,8	20,0	16,0		8,9	13,9
	Mindre än en gång i månaden	23,0	3,2	1,4	16,7	15,0		7,1	22,3
	En eller några gånger i månaden	27,5	9,7	9,6	30,5	30,9	9,7	3,6	29,7
	En eller ett par gånger i veckan	15,0	16,1	53,4	24,8	29,7	22,6	44,6	25,2
	Nästan varje natt	1,9	71,0	28,8	8,1	8,2	67,7	35,7	8,9
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X nattetid?	Besöka nattklubb/ restaurang/bar	25,7			70,0	12,6			60,4
	Bor här				4,8				7,9
	Passerar	69,2				77,5			
	Annan	5,1			25,2	9,9			31,7
TRYGGHET									
Om du går ut ensam en kväll i området där du bor, hur känner du dig då?	Går aldrig ut ens. sena kvällar	9,0				10,5			
	Mycket trygg	20,1				13,9			
	Ganska trygg	59,3				55,8			
	Ganska otrygg	10,1				15,2			
	Mycket otrygg	1,3				4,5			
	Vet ej	,2				,1			
<i>Bas: Går aldrig ut ensam</i>	<i>n</i>	42				73			
Vilket av följande är skälet till att du aldrig går ut ensam sent på kvällen?	Ingen anledning/möjlighet	63,4				65,8			
	Otrygg	31,7				30,1			
	Annat skäl	4,9				2,7			
	Vet ej					1,4			
Är du orolig för att utsättas för våld när du är på X nattetid?	Är inte på X nattetid	26,3				19,5			
	Ja, ofta	2,2	12,9	9,5	3,8	5,1	12,9		2,0
	Ja, ibland	23,5	29,0	27,0	9,5	26,9	9,7	23,6	11,4
	Nej, är inte orolig	44,3	58,1	60,8	86,7	45,8	77,4	72,7	86,6
	Vet ej	3,7		2,7		2,7		3,6	
Är du orolig för att nära anhöriga ska utsättas för våld när de är på X nattetid?	Har ej anh. som vistas på X natt	25,5				16,9			
	Ja, i stor utsträckning	9,3				11,8			
	Ja, i viss utsträckning	38,5				48,5			
	Nej, inte alls	22,9				19,8			
	Vet ej	3,7				3,0			
Är du orolig över brottsligheten i samhället?	Ja, i stor utsträckning	31,0	24,1	26,4		26,4	16,1	15,7	
	Ja, i viss utsträckning	60,4	41,4	45,8		63,4	45,2	51,0	
	Nej, inte alls	6,7	34,5	25,0		8,8	35,5	31,4	
	Vet ej	1,9		2,8		1,3	3,2	2,0	
	Upplever du att det är problem med våld och bråk på X nattetid?	Ja, mycket stora	2,2	6,5	5,5	1,4	10,6	6,5	
Ja, ganska stora		17,9	22,6	23,3	8,1	21,7	16,1	21,8	7,4
Ja, men ganska små		32,2	38,7	49,3	30,0	34,0	38,7	49,1	39,1
Nej, inget problem alls		15,1	32,3	16,4	56,2	11,9	38,7	21,8	44,6
Vet ej		32,6		5,5	4,3	21,8		7,3	4,0
Upplever du att det förutom våld är några andra ordningsproblem på X?	Mycket stora	3,5	20	6,7		17,2	19,4	5,6	
	Ganska stora	17,8	30	29,3		28,3	12,9	22,2	
	Ganska små	38,7	23,3	42,7		37,2	32,3	40,7	
	Inget problem alls	12,0	23,3	14,7		8,2	32,3	24,1	
	Vet ej	28,0	3,3	6,7		9,2	3,2	7,4	

	Personer som ... på X	Stureplan				Medborgarplatsen			
		Bor	Ar- betar	Be- krog	Be- söker	Bor	Ar- betar	Be- krog	Be- söker
Händer det att du undviker X för att du tycker att det är en obehaglig plats?	Ja, ofta	5,4			1,4	7,4			1,5
	Ja, ibland	16,3			5,3	19,1			5,9
	Nej	75,9			91,4	71,6			91,6
	Vet ej	2,4			1,9	1,9			1,0
Har du bevittnat något fysiskt våld på X någon gång de senaste 12 månaderna?	Ja	11,0	58,1	64,0	30,0	28,9	41,9	50,9	22,9
	Nej	84,9	41,9	28,0	69,5	67,0	58,1	47,3	75,6
	Vet ej	4,2		8,0	,5	4,1		1,8	1,5
KAMERAÖVERVAKNING									
Känner du till att polisen bedriver kameraövervakning på X nattetid?	Ja	55,7	50	65,8	32,2	65,0	48,4	60	25,9
	Nej	44,3	50	34,2	67,8	35,0	51,6	40	74,1
Har du något emot att polisen kameraövervakar X?	Ja	3,9	13,8	12,5		4,5			7,8
	Nej	94,8	86,2	84,7		93,1	96,8	86,3	
	Vet ej	1,3		2,8		2,5	3,2	5,9	
Har du något emot kameraövervakning generellt?	Ja	12,5	27,6	13,9		16,9	16,1		8
	Nej	82,2	69,0	80,6		76,7	83,9		82
	Vet ej	5,4	3,4	5,6		6,4			10
Känner du dig tryggare på X i och med att polisen har kameraövervakning här?	Ja, i stor utsträckning				21,5				19,3
	Ja, lite				35,9				35,6
	Nej				39,7				44,1
	Vet ej				2,9				1,0
Har din trygghet påverkats av att polisen infört kameraövervakning? Hur?	Mer trygg	36,1	36,7	21,6		33,9	64,5	16,4	
	Opåverkad	34,6	56,7	50,0		39,1	19,4	54,5	
	Mindre trygg	,7	6,7	4,1		1,6	9,7	1,8	
	Vet ej	28,7		24,3		25,4	6,5	27,3	

Bilaga 4. Tabeller

Tabell 1. Antal anmälda brott under kameratid med bemanning vid Medborgarplatsen, Stureplan och sammanlagt i jämförelseområdena under perioderna juli 2010–februari 2012 och juli 2012–februari 2014, samt skillnad i antal och procent mellan de två perioderna.

	Antal brott juli 2010– februari 2012	Antal brott juli 2012– februari 2014	Skillnad antal	Skillnad %
Medborgarplatsen				
Alla brott	482	324	-158	-33%
Misshandel	250	161	-89	-36%
Våld mot tjänsteman	142	95	-47	-33%
Olaga hot	33	42	+9	+27%
Personrån	25	15	-10	-40%
Sexualbrott	19	7	-12	-63%
Grövre våld	13	4	-9	-69%
Stureplan				
Alla brott	631	530	-101	-16%
Misshandel	278	296	+18	+6%
Våld mot tjänsteman	247	147	-100	-40%
Olaga hot	48	38	-10	-21%
Personrån	24	28	+4	+17%
Sexualbrott	21	8	-13	-62%
Grövre våld	13	13	0	0%
Jämförelseområden				
Alla brott	650	478	-172	-26%
Misshandel	317	225	-92	-29%
Våld mot tjänsteman	198	127	-71	-36%
Olaga hot	50	54	+4	+8%
Personrån	48	44	-4	-8%
Sexualbrott	16	15	-1	-6%
Grövre våld	21	13	-8	-38%

Tabell 2. Antal anmälda brott under kameratid utan bemanning vid Medborgarplatsen, Stureplan och sammanlagt i jämförelseområdena under perioderna juli 2010–februari 2012 och juli 2012–februari 2014, samt skillnad i antal och procent mellan de två perioderna.

	Antal brott juli 2010– februari 2012	Antal brott juli 2012– februari 2014	Skillnad antal	Skillnad %
Medborgarplatsen				
Alla brott	320	267	-53	-17%
Misshandel	137	124	-13	-9%
Våld mot tjänsteman	105	78	-27	-26%
Olaga hot	34	40	6	+18%
Personrån	26	13	-13	-50%
Sexualbrott	11	4	-7	-64%
Grövre våld	7	8	1	+14%
Stureplan				
Alla brott	286	291	+5	+2%
Misshandel	116	140	+24	+21%
Våld mot tjänsteman	120	77	-43	-36%
Olaga hot	26	26	0	0%
Personrån	10	26	+16	+160%
Sexualbrott	7	14	+7	+100%
Grövre våld	7	8	+1	+14%
Jämförelseområden				
Alla brott	435	361	-74	-17%
Misshandel	160	152	-8	-5%
Våld mot tjänsteman	137	97	-40	-29%
Olaga hot	71	48	-23	-32%
Personrån	42	47	5	+12%
Sexualbrott	11	9	-2	-18%
Grövre våld	14	8	-6	-43%

Tabell 3. Antal anmälda brott under tid utan kameraövervakning vid Medborgarplatsen, Stureplan och sammanlagt i jämförelseområdena under perioderna juli 2010–februari 2012 och juli 2012–februari 2014, samt skillnad i antal och procent mellan de två perioderna.

	Antal brott juli 2010– februari 2012	Antal brott juli 2012– februari 2014	Skillnad antal	Skillnad %
Medborgarplatsen				
Alla brott	183	253	+70	+38%
Misshandel	65	113	+48	+74%
Våld mot tjänsteman	40	48	+8	+20%
Olaga hot	38	46	+8	+21%
Personrån	23	23	0	0%
Sexualbrott	13	6	-7	-54%
Grövre våld	4	17	13	+325%
Stureplan				
Alla brott	53	63	+10	+19%
Misshandel	16	23	+7	+44%
Våld mot tjänsteman	15	18	+3	+20%
Olaga hot	15	14	-1	-7%
Personrån	4	3	-1	-25%
Sexualbrott	2	3	+1	+50%
Grövre våld	1	2	+1	+100%
Jämförelseområden				
Alla brott	334	376	+42	+13%
Misshandel	80	85	+5	+6%
Våld mot tjänsteman	105	122	+17	+16%
Olaga hot	87	107	+20	+23%
Personrån	35	27	-8	-23%
Sexualbrott	17	26	+9	+53%
Grövre våld	10	9	-1	-10%

Bilaga 5. Fallbeskrivningar

Misshandel i Björns trädgård vid Medborgarplatsen

Tidigt en lördagsmorgon under sensommaren 2013 utsattes en person för misshandel i Björns trädgård. Enligt redogörelse från målsägande kom två personer fram till honom och sa att han skulle ge dem sina pengar. När han svarade nej blev han slagen i ansiktet och huvudet upprepade gånger. Efter att ha ramlat till marken blev målsägande också sparkad i huvudet. När målsägande ropade på hjälp kom några fram till platsen och gärningspersonerna gick därifrån.

Händelsen inträffade under den tid som kamerorna på Medborgarplatsen är aktiva. På polisradion ropades det ut att det pågick en misshandel i Björns trädgård och kameraoperatören styrde därför kamerorna dit. Operatören säger i förhör att det var svårt att avgöra vad som skedde eftersom det var mörkt och ett träd skymde kamerorna. Bilden var dessutom svartvit på grund av mörkret. Men när två personer lämnade platsen förstod operatören att dessa hade varit involverade i händelsen. Operatören följde därför personerna och kunde ge information om var de befann sig och signalement till patrull. Båda gärningspersonerna greps kort därefter och fördes till arresten.

I förhör med de misstänkta förnekade båda brott. De hävdade att det var en av dem som blev påhoppad och slagen och att den andra ingrep för att skydda sin vän. Enligt deras beskrivning agerade de i självförsvar. Den ena misstänkta informerades i förhöret om att platsen kameraövervakas och att en operatör hade sett händelsen. Han vidhöll dock att han agerade i självförsvar.

De tilltalade stod i rättegången fast vid att de agerade i självförsvar. Rätten fann inte stöd för att målsägande blivit utsatt för rånförsök men bedömde det som klarlagt, oavsett hur händelsen inleddes, att de tilltalade fick övertag i stort sett omgående och att de därför inte hade nödvärnsrätt. Båda tilltalade dömdes för misshandel.

Försök till grov stöld utanför nattklubb på Stureplan

En lördagsnatt under sommaren 2013 uppmärksammade kameraoperatören en person som betedde sig märkligt i en krogkö. Personen verkade inte ha för avsikt att komma in på krogen utan var istället närgående och rörde sig fram och tillbaka mellan andra köande gäster. Operatören såg hur personen vid två tillfällen stack ner sin hand i väskor som tillhörde andra personer. Operatören kunde dock inte urskilja om mannen tog något ur väskorna. Vid båda tillfällena avbröts mannen då ägarna till väskorna kände på sina ägodelar. Mannen studerades av operatören under en dryg halvtimme. Kameraoperatören tillkallade en patrull för att stoppa och kontrollera mannen. Mannen greps och fördes till häktet.

I förhör med den misstänkte förnekade denne brott. Film från händelserna visades för den misstänkte och han ombads förklara det inträffade. Han sa att han inte visste vad som inträffade men att han inte var någon tjuv.

Tingsrätten ansåg att det på övervakningsfilmen var tydligt att den tilltalade hade för avsikt att stjäla och dömde den tilltalade för försök till grov stöld.

Sedan juli 2012 bedriver Polisen kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen i Stockholm.

I Sverige finns det relativt få exempel på att Polisen kameraövervakar en allmän plats i brottsförebyggande syfte. Förutsättningarna för projektet är dessutom ovanligt bra. Dels har man tillgång till modern och bra teknik, dels är övervakningen aktiv. Det innebär att Polisen övervakar kameramonitorerna i realtid och samarbetar med kollegor och ordningsvakter som arbetar på de två platserna.

I samråd med Polismyndigheten i Stockholms län ska Brå utvärdera projektet under de tre år som det pågår. I denna andra rapport följer vi upp projektet utifrån de mål som Polisen hade förhoppningar att uppnå med kamerornas hjälp.



Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 401 87 00 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-27-3 • URN:NBN:SE:BRA-555 • ISSN 1100-6676